

לקראת שבועת מלכתא



dirshu@dirshu.co.il | לקבלת הגליון למייל:

תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה'

גליון מס' 237

פנינים לפרשת שופטים

על ביקור נוסף אצל החזון איש סיפר מרן הגר"ש הלוי ואזנר, כי הגיע פעם למעונו בתחילת הלילה, ומצאו כשהוא יושב בחצר הבית, ומבטו משוטט בין כוכבי הליל הנוצצים ברקיע השמים. משך דקות ארוכות ישב כך, כשהוא אחוז דביקות והתפעלות ומעיניו זולגות דמעות התרגשות, ואמר: "כשמתבוננים במערכות השמים, אפשר לראות בנקל מעשי א-ל ונפלאותיו..."

כך מינה מרן החזון"א את מרן הגר"ש הלוי ואזנר זצוק"ל, בעל 'שבט הלוי', כרבה של 'זכרון מאיר' בבני ברק



"וּבָאתָ אֶל הַפְּהִנִים הַלְוִיִּים וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם" (דברים י"ז, ט')

בשנת תש"ז, כשר' יעקב הלפרין עוד התגורר בירושלים, בשלה במוחו ההחלטה להקים ישיבה לשמו ולזכרו של הגה"ק רבי מאיר שפירא זצוק"ל מלובלין, בשכונה הנושאת את שמו בבני ברק (זכרון מאיר). באותה תקופה התוודע ר' יעקב לרבינו, מרן הגאון רבי שמואל הלוי ואזנר זצוק"ל, שהותיר עליו רושם מיוחד במפגשיו עמו, ומשכך נתן בו את עינו לטובה, כמי שנחשב אז לאחד מתלמידי המקורבים ביותר של מהר"ם שפירא בארץ ישראל, לתת על ראשו עטרת ראשות הישיבה. גדולתו התורנית, יכולותיו החינוכיות ויראתו הקודמת לחכמתו - התאימו לדעתו למשרה רמה זו, ורבי יעקב בא עמו בדברים אודות תוכניותיו, כשהוא מציע לו לבוא לבני ברק ולראות במו עיניו את המקום בו עתידה לקום הישיבה החדשה.

החדש מצאתי מדבר, ורציתי לשתול בו נטיעות של תורה, לפיכך באתי לבני ברק. מה גם שהנטיעה האמיתית היא כפשוטה - באמצעות חיזוק קיום המצוות התלויות בארץ, שעיקרה היא שמיטת קרקעות..."

בין אלו שהיו בקשר אמיץ עם החזון איש, היה הנגיד רבי יעקב הלפרין. לאחר שסייר רבי יעקב עם רבינו בשכונות העיר, והראהו את חמודותיה של בני ברק, עלו יחד למעונו של החזון איש, ורבי יעקב המליץ בפניו על רבינו, כמי שהוא מיעדו לתפקיד ראש ישיבת 'חכמי לובלין' העתידית.

בבני ברק איווה באותם ימים למושב רבן של ישראל, הלא הוא מרן חזון איש ז"ע. החזון איש עלה ארצה בתמוז שנת תרצ"ג מוילנא, ולאחר ישיבה קצרה בתל אביב עבר להתגורר בבני ברק, לאור הצעתו של הרה"ג רבי מתתיהו שציגל זצ"ל, מקים ישיבת 'בית יוסף נובהרדוק', שנוסדה כמה שנים קודם לכן בליבה של שכונת 'גבעת רוקח'. לימים, כאשר נשאל החזון איש על ידי רבינו, מה ראה בבני ברק כי יקבע בה את מקום דירתו, השיב: "ירושלים מלאה צדיקים וגדולי תורה, אולם בישוב

זכורני מעשה שהתרחש בעת שלמדתי בת"ת 'עץ חיים'. היה זה בעת שמרן רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ליווה את חתנו מרן הגר"א קוטלר זצ"ל ונכדו רבי שניאור זצ"ל, עם שובם לאמריקה. והנה, הבחינו תלמידי הת"ת שר' איסר זלמן לא ירד עד לרחוב ממש, אלא ליווה רק עד אמצע המדרגות שהובילו אל הכביש, ונישקו ונפרד ממנו. תלמידי הת"ת ביקשו לדעת מדוע לא ירד הגאון עד למכונית. ואז השיב להם מרן הגרא"ז זצ"ל תשובה מרטיטת-לב...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, על ההנהגה במידות טובות חמלה ורחמנות



צילום: בעריש פילמר

"לא תוכל לתת עליך איש נְכָרִי" (דברים י"ז, ט"ו)

שלא למנות עלינו מלך נוכרי

"שורש המצווה ידוע, כמהיות הממונה לראש, להכניע לכל בכל אשר ידבר, צריך להיות על כל פנים מזרע ישראל, שהם רחמנים בני רחמנים, כדי שירחם על העם שלא להכביד עולם בשום דבר מכל הדברים, ויאהב האמת והצדק והיושר, כידוע בכל שהוא ממשפחת אברהם אבינו ע"ה, שיש בה כל טובות אלו, וכעין שאמרו חכמי הטבע שטבע האב צפון בבניו" (ספר החינוך).

בני הגולה, לא הסתפק רק בכך, אלא דרש על כל תפוח מחיר כפול ומכופל מהמחיר הקבוע בשוק.

למותר לציין שרק ראו היהודים שלנו כך, והגיעו בהמוניהם לדוכן האלמנה, עד שבין-רגע לא נשאר שם תפוח אחד.... בכך זכה אותו גאון וצדיק לנועם זיו עליון, ולידיעת התורה המופלגת שלו. כך צומחים גדולי-עולם וכך הם רוכשים את תהילת-העולם שלהם. ואלו התכונות שצריכות לשכון בליבו של מלך ישראל.

שמעתי, שכאשר כיהן מרן הגאון רבי ברוך-בער ליבוביץ זצ"ל בראשות הישיבה בקמניץ, הסתובב בעיר יהודי עני שמבגדיו נטף ריח לא-טוב, וכל מי שנפגש עימו היה משתדל לסור הצידה. משראה מרן הגרב"ב כך, המתין לרגע שיכנס לבית המדרש, ואז לעיני כולם חיבק אותו בחום והניח ידו על צווארו, והולילו ל'מזרח'. 'נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם'.



גדלותם הענקית של גדולי ישראל האמיתיים, נמדדת דווקא במידת הרגישות והרחמים שיש להם על כל בר-ישראל באשר הוא.

המידה הזו של 'רחמנים בני רחמנים' אפיינה במהלך הדורות לא רק את מלכי ישראל, אלא גם את כל גדולי ישראל, שהתנהגו לצאן מרעיתם בחמלה וברחמנות גדולה.

צריך גם לדעת שגדלותו של משה רבינו, שזכה להוציא את בני ישראל ממצרים, לא החלה ביציאת מצרים עצמה, ולא בכך שקרע להם את הים, וגם לא בנתינת התורה לעם ישראל.

על הפסוק (שמות, ב' י"א) "וירא בסבלותם", אומר רש"י - 'נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם'. והנה, למרות שמושה רבינו גדל בארמונו של פרעה מלך מצרים, הוריד את עצמו אל העם והשתתף בצערו, ונתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם.

וזו היא אחת מתכונותיו המאפיינות של כל מנהיג באומה היהודית. אלמנה אחת באה בערב שבת אל מרן ה'דברי חיים' מצאנז, וסיפרה שהיא מתעסקת במכירת פירות בשוק העירוני, והתלוננה במר-ליבה על כך שהפירות שלה אינם טובים דיים, ובשל כך הציבור המגיע לערוך קניותיו בשוק אינו פוקד את דוכנה.

לבש אותו גאון וקדוש את מעילו וכובעו, עזב את בית המדרש ויצא לשוק, ניצב ליד דוכן הפירות של האלמנה, והכריז: "יהודים! באו לקנות תפוחים טובים ובריאם!". גאון זה, שהיה רבן של כל

ולכן, על המלמד לומר לתלמידים, שבעצם היה צריך למנוע מהם, מעכשיו את קבלת הממתקים, אך מכיוון שהוא הולך בדרכי של הקב"ה, שזן ומפרנס אותנו למרות שאנחנו חוטאים כנגדו, כך גם הוא יתנהג איתם

המצטיינים, והנה יום אחד בבואו לכיתה הוא מגלה שהדביקו לכסאו את התמרים שחילק, כדי לטנף את בגדיו. המלמד שאל האם להמשיך במנהגו בחלוקת התמרים?

והשבנו לו, שנאמר בנביא (יחזקאל, ט"ז י"ט): "ולחמי אשר נתתי לך סולת ושמן ודבש האכלתיך, ונתתיהו לפניהם לריח ניחוח ויהי, נאום ה' אלוקים".

ופירש רש"י: "יום אשר עשו את העגל ירד להם המון, ונתנו ממנו לפני העגל, ואעפ"כ ויהיה ביום מחר, ולא פסק; ואף כן מפורש בספר נחמיה (ט' כ') אף כי עשו להם עגל מסכה, ואתה ברחמיך הרבים לא עזבתם, ומנך לא מניית מפיהם" וכו'.

והוא מוסר-השכל עבור כל אחד מאתנו, שלא ישתמש באיברים שקיבל מהקב"ה, לעשות את ההיפך מרצונו יתברך, וצריך מאד להזהר מזה.

ולכן, על המלמד לומר לתלמידים, שבעצם היה צריך למנוע מהם מעכשיו את קבלת הממתקים, אך מכיוון שהוא הולך בדרכי של הקב"ה, שזן ומפרנס אותנו למרות שאנחנו חוטאים כנגדו, כך גם הוא יתנהג איתם, ולמרות מה שעשו, ימשיך את חלוקת הממתקים. על ידי פעולות אלו, יגרום המלמד שהתלמידים יעריצו אותו וירצו ללכת בדרכיו ובדרכי השי"ת.

(מתוך הספר 'מצוות בשמחה' - בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

'רחמנים בני רחמנים' הם, ולא מכבידים עולם על העם בשום דבר מכל הדברים, כלשונו של 'החינוך' באשר לטבעיו של המלך.

התבוננות במעשים אלה, תחנך גם אותנו כיצד להגיע להרגשים בדקי-דקויות, ולהגיע למצב שבו נוכל להרגיש את ליבו של זולתנו. זכורני מעשה שהתרחש בעת שלמדתי בת"ת 'עץ חיים', ושגרם להתרגשות רבה בקרב כל הילדים שהיו נוכחים בשעת מעשה. היה זה בעת שמרן רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, ליווה את חתנו מרן הגר"א קוטלר זצ"ל ונכדו רבי שניאור זצ"ל, עם שובם לאמריקה, בדרכם להקים את מבצר התורה הגדול של לייקווד.

האב - מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל - ובנו, ענקי התורה, ניצלו כידוע בניסי-ניסים מציפורני הנאצים בשואה, ולאחר שהייה קצרה בארץ ישראל טסו לאמריקה, ומרן הגר"א קוטלר זכה להיות ממקימי התורה ביבשת האמריקנית. הבן רבי שניאור, היה אז בתקופת אירוסיו, והחתונה היתה אמורה להיערך מיד עם שובו לאמריקה. התרגשות רבה ניכרה על רבי איסר זלמן, בעת שחתנו ונכדו נפרדו ממנו וירדו בגרם המדרגות, בדרכם לרכב שהמתין למטה, ושהיה אמור להובילם לשדה התעופה.

והנה, הבחינו תלמידי הת"ת שר' איסר זלמן לא ירד עד לרחוב ממש, אלא ליווה את ר' שניאור ואביו רק עד אמצע המדרגות שהובילו מדירתו אל הכביש, ונישקו ונפרד ממנו.

תלמידי הת"ת ביקשו לדעת מדוע ולמה לא ירד הגאון עד למכונית. הלא דבר הוא!

ואז השיב להם מרן הגרא"ז זצ"ל תשובה מרטיטת-לב, ושצריכה להרעיד את ליבו של כל אחד מאיתנו: "הרי כל חבריו של נכדי לא זכו להגיע למצב שבו הוא נמצא עתה. רובם נעקדו על קידוש השם, ואם כן כיצד יש באפשרותי לירד עד לרחוב ולנשקו לעיני כולם, ולהפגין את שמחתך; הרי יש משפחות רבות שלא הגיעו לרגע הזה?".

כך זוכים לגדלות ולקרבת השם, ואלו הן מידות "ממשפחת אברהם אבינו ע"ה שיש בה כל טובות אלו, וכעין שאמרו חכמי הטבע שטבע האב צפון בבניו", לשון 'החינוך' במצוותנו.

התלמידים הדביקו את התמרים לכסאו של המלמד...

בעניין שבירת המידות ושלא להכביד את העול, נשאלנו פעם ממלמד-תשב"ר הנוהג לחלק תמרים וממתקים לתלמידי

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת



שמעו נא למעשה השגור בפי הגה"צ רבי יצחק טוביה ווייס שליט"א,
גאב"ד ירושלים, שבימי ילדותו היה דר בעיירה הסמוכה לפרעשבורג,
וכשנכנסו הרשעים (הגרמנים) ימ"ש לעיירתם, לא ידע 'ראש הקהל'
דשם מה עליו לעשות, מתוך חסרון ידיעה האם הרשעים פניהם לשלום
או להיפך - כי באותם הימים לא היתה כלל 'תקשורת' בין עיר לעיר, ולא
ידעו בני עיר הקטנה מה נעשה בעיר הגדולה...

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א על תמימות בעבודת ד'



"תמים תהיה עם ה' אלקיך" (דברים י"ח, י"ג)

וברש"י: 'התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו'.

פסוק זה הוא יסוד ואבן שתיה לאורחות חייו של כל איש מישראל, שיחיה באמונה פשוטה בלא שום חקירות ודרישות, וכן אמרו חז"ל (מכות כד.): "בא חבקוק והעמידן על אחת שנא' (חבקוק ב ד) 'וצדיק באמונתו יחיה'", ולכן כפל רש"י הקדוש תיבת 'תמימות' - כי זה כל האדם.

הרה"ק ה'דברי ישראל' זי"ע (ויקרא ג ט) מבאר את דברי רש"י, שבא למנוע את האדם מדאגתו בחקירות ועצות על דאגת מחר, כי תמימות זו מהותה שיגביה עצמו למעלה מכל מיני עצות שמייעצים בני האדם כביכול לבורא עולם - שיעשה עמהם כך וכך - משם יביא לו הפרנסה ומשם יביא לו רפואה וכו', במקום פלוני ירוויח במסחר פלוני, ובמקום הלז יתרבו נכסיו 'פי שניים' וכיו"ב הרבה, ואל יחקור יומם ולילה לדעת מה יהא בסופו ומה יעלה בגורלו, אלא דאגה בלב איש שיחנה - יסיח דעתו ממנה (עי' סוטה מב:), וברוך ה' יום יום.

משל לתינוק שאביו מאכילו ומשקהו - כלום ידאג על יום מחר? הלא בטוח הוא אשר רחמי אב על בנו, וכמו שמפרנסו היום כן בוודאי גם למחר, ומשליך כל יתבו על אביו מבלי לחשוב מאומה, על אחת כמה וכמה (על) אבינו מלכנו אב הרחמן, הזן ומפרנס את כל העולם בטובו, צריך שיהיה האדם בעיני עצמו כילד קטן לפניו, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים קל"א ב) "אם לא שיויתי ודומתי נפשי כגמול עלי אמו" וגו'. וכערך שמהלך עמו בתמימות ומצפה לו ואינו חוקר מאומה, ומשליך על ה' יתבו, כן הוא באמת 'יכללהו'.

ואכן הדבר בדוק ומנוסה, כי ההולך בתמימות מבלי לחשוב 'חשבונות רבים' על כל צעד ושעל, חייו שלווים ושקטים על מי מנוחות. כי יודע הוא אל נכון שכל דאגותיו יתירות הן, שהרי הוא וכל מצבו ומעמדו נתונים בידי הקב"ה, ומה לו לדאוג, אז ימלא שחוק פיו ולבו

רינה, והאמונה יחד עם השמחה יריקו עליו שפע רב מכל העולמות. כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם, שער שמירת השבת פ"ג בהגה"ה) וז"ל: "וכיון שדעת האדם מועטה כל כך, אין לנו לחקור אחר הנהגתו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, וצריך האדם להתהלך עמו בתמימות ולהאמין שכל מה שהוא עושה, הוא הכל לטובה, כי מפי עליון לא תצא הרעות, ואז בוודאי יזכה לראות בסוף באלו הדברים גופא, שהיא הכל רב טוב וחסד, כמו שמובא בגמרא (ברכות ס:): במעשה דרבי עקיבא, עכ"ל.

מעשה היה בירושלים בימי קדם, בשני אברכים שהיו לומדים ב'כולל ליוצאי גאליציא', והיה אחד מהם רודף את חברו עד חרמה... בכל עת מצוא היה מתנכל אליו בכל מיני 'חכמות' והצקות. בצר לו היה ה'נרדף' נכנס לשפוף את צערו בפני הרה"ק רבי דוד בידערמאן מלעלוב זי"ע. בכל עת היה הרבי מנחמו וחוזר בפניו על דברי חז"ל (גיטין לו:): "הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואין משיבין, עושין מאהבה ושמחין ביסורין, עליהן הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו' - יבוא יום ותראה כי השתיקה הביאה לך רווחים גדולים ועצומים, שתוק נא וירווח לך בבוא העת.

דברים אלו היו משקטים במעט את סערת רוחו, עד ששב ה'רודף' למלא סאתו במנת בושות, ביזיונות ורדיפות, אז היה ה'נרדף' ממחר

"יודע הנני בבירור שאחד מבני הכולל כאן הצילני ממוות לחיים, ואף העלה אותי מבירא עמיקתא לאיגרא רמא בעשירות מופלגת, מודה אני לו בכל לבי"... ועד היום הזה מפורסמים צאצאיו כ'בעלי פרנסה'

ה'ארנק' לא מצאו), מיד חשדו בו שהוא הוא ה'גנב' (באותה העת, היה דבר זה כרוך אף בסכנת מוות מצד המלכות) דאל"כ מניין לעני כמותו סכום גדול כל כך. אולם כאשר שמע היהודי את דבריהם, נענה ואמר בבירור: "איני יודע מדוע נטפלתם אלי - הרי אנוכי מנהל עסקים גדולים בכולל גאליציא בארץ ישראל, ואלפי אלפים דינרי זהב וכסף עוברים תחת ידי בעסקאות שונות, ואין 'סכום כזה' בגדר 'חידוש' אצלי כלל".

השוטרים שעמדו מסביבו לא ידעו מה לעשות בדיון, שכן לא ידעו מה הוא סח - מהו 'כולל' ומהו 'גאליציא'... ואלו עסקים נערכים שם... מכיוון שכן החזיקו אותו במעצר, ולבינתיים שלחו על ידי ה'קאנסול' שלהם בארץ ישראל, שיברר ב'כולל גאליציא' אודות זה האיש ומה מעשיו. בהגיע ה'שליח' אל הכולל אינה ה' ופגש במיודענו ה'רודף', וישאלהו האיש: "התכיר את פלוני ומה מעשיו?"... שאלו ה'רודף: "מי שלחך הנה?". ויען השליח: "מעיר הבירה וויען נשלחתי לברר אודותיו", הבין ה'רודף, שמן הנראה מפרסם הלה את עצמו בפני הגבירים הנדיבים כעני מרודד וחסר כל, והם שלחו לברר אם דבריו כנים ומצבו גרוע כל כך או שמא רמאי הוא. החליט ה'רודף לגמור אתו את החשבון, והחל לדבר גדולות ונפלאות: "תדע לך שיהודי זה מהסוחרים הכי גדולים כאן בכולל, משופע הוא במעות ועשירות לרוב"... כשמוע ה'שליח' את דבריו שלח את ה'דיעות' לווען, שם שחררו את היהודי עם האוצר הגדול בידו, ו'ליהודים היתה אורה'. משחזר ה'נרדף' לביתו שבעיה"ק ירושלים, מיהר לעלות להיכל הכולל, וערך שם מסיבת 'לחיים' בנדיבות והרחבה, שם נשא את דברו וגולל את כל חסדי המקום עמו... והפטיר: "יודע הנני בבירור שאחד מבני הכולל כאן הצילני ממוות לחיים, ואף העלה אותי מבירא עמיקתא לאיגרא רמא בעשירות מופלגת, מודה אני לו בכל לבי"... ועד היום הזה מפורסמים צאצאיו כ'בעלי פרנסה'.

שוב אל הרה"ק, והרבי הזכיר לו כבראשונה: 'הנעלבין ואינן עולבים שומעין חרפתן ואינן משיבין...' , וחוזר חלילה.

עברו הימים, ובנו של הנרדף הגיע לפרקו והתחילו ה'שדכנים' לדבר בו נכבדות, אלא שבכל פעם שנתקרבו הדברים לידי גמר ב'שבירת צלחת', נשמע סירוב מהצד השני, וכל זה נזקף לזכותו של ה'רודף' שהיה 'עובד' יומם ולילה להודיע לכל על 'חסרונותיו' של המדובר ושל משפחתו... פקעה סבלנותו של ה'נרדף', ומיהר אל הרבי בזעקת 'הצילני נא'... אך הרבי בשלו - אמרו חז"ל 'הנעלבין ואינן עולבין שומעין חרפתן ואינן משיבין'... ואוהביו כצאת השמש בגבורתו'.

וכן היה גם כאשר הגיעה גם בתו לפרקה בתוך כך, והוכרח ה'רודף להוסיף כמה 'שעות' לעבודת הקודש שבחר בה... כי מעתה עליו לדבר סרה לא רק על בנו, אלא אף על בתו של צדיק נעזב זה. ביום מן הימים נפתחו שערי שמים, ונגמרו ב' השידוכים בכי טוב - בשידוך אשר היה נהוג בעיה"ק ירושלים ושמו נקרא 'א בייט' (מלשון 'חליפין'... שב' משפחות משתדכים פעמיים כאחד, זה נותן בן ובת וזה נותן בן ובת), והיו עיני ה'רודף' רואות וכלות, ואין לאל ידו להושיע...

משהתקרבו מועדי ב' החתונות, וירא הנרדף כי אין הפרוטה מצויה לצרכיו היום-יומיים, עאכו"כ לצרכי נישואים כפולים, בלית ברירה שם פעמיו לעיר הבירה וויען (וויןא), לפקוד את ביתו של 'משה הגביר' אשר היה ידוע כאיש חסד נדיב לב, אולי יחוס עם עני ואביו... מיד בהגיעו לווען מיהר לבית הגביר, שם נודע לו שאינו 'בן יחיד', וקבעו לו שביום פלוני 'זכה' להיכנס לחלות את פני הגביר...

בלית ברירה שכר הלה חדר בבית המלון באותה עיר, עד הגיע זמנו להתקבל אצל העשיר. בהגיע זמנו אסף את מטלטליו בדרכו לעזוב את המלון, כי מה לו לחפש ברחובות וויען אחר שכבר יתקבל אצל 'משה הגביר'. כאן נתהפך מזלו לטובה וברכה, כי בדרכו נכנס ל'בית הכסא' מצא שם 'אוצר' - ארנק מלא וגדוש במטבעות לרוב, מיד חישב בדעתו כי מצד הדין הרי מותר לו לקחת המעות שהרי רוב הנמצאים שם הינם גויים ו'אבידת עכו"ם מותר' (חו"מ רס"ו א) לאידיך אוי לו ואוי לנפשו אם יתפס בכך, על כן נטל את המטבעות ועירבן יחד עם הפרוטות המועטות שהיו ברשותו עד עתה, ואת הארנק של ה'גוי' זרק לתוככי ביה"כ, ומיהר להימלט על נפשו פן יתעורר 'בעל האבדה' לחזר אחר אבדתו...

אך את אשר יגור בא לו - כי ברצותו לצאת מבית המלון, כבר היה הבית מוקף בשוטרים רבים שבאו לחפש אחר ה'גנב', שגנב את הארנק משר גדול ששהה שם ביום הקודם. 'פקודה' ניתנה מראש השוטרים שעל כל הנמצאים להישאר איש איש בחדרו, והשוטרים יחפשו בכל החדרים עד שימצאו את הגנב. בלית ברירה חזר היהודי לחדרו כשהוא חרד לקראת הבאות...

כאשר הגיעו השוטרים אל חדרו של היהודי פשפשו ומצאו בכליו סכום אדיר, הדומה כמעט לסכום האבדה (כי לא היה הסכום מדוייק לסכום האבדה, שהרי כמה פרוטות הוסיף משלו, וגם את

פעם אחת נכנסתי למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, וסיפרתי לו על קבוצת משקיעים באנגליה, שהשקיעו את כל מה שיש להם באיזשהו עסק, שנתן להם בהתחלה 30% רווח, וכך רכש את אמונם. הם גייסו כספים מבני משפחה ומחברים כדי להשקיע, וביום מן הימים התברר להם שאיבדו את הכל. מאה ושמונים מיליון שטרלינג!

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על הדמיון והשכל



"שִׁפְטִים וְשִׁטְרִים תִּתֶּן לָךְ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ" (דברים ט"ז, י"ח)

בראש ובראשונה, את השופטים והשוטרים "תתן לך" - תשפוט את עצמך! ועליך לדאוג שיהא זה "משפט צדק". גם כשאתה שופט את עצמך "לא תטה משפט", ואל תוותר על האמת. תהיה האמת מה שתהיה, טובה לך או לא - אין לזוז ממנה!

מי שלומד תורה - יודע לחיות את האמת גם אם על פניו נראה שהשקר משתלם. ולהפך: מי שלא לומד תורה מתרגל לחיות בשקר, כשנראה לו משתלם.

הגמרא אומרת (סוטה מז ע"ב): "משרבו בעלי הנאה - נתעוותו הדינים, ונתקלקלו המעשים, ואין נוח בעולם". ומפרש רש"י: "שמתוך שהם בעלי הנאה אין מטריחים עצמם לעיין בדין ובאיסור והיתר להורות לציבור, ומתוך כך נתקלקלו מעשיהם, וכיון שכן, אין לקב"ה נחת רוח בעולמו ואין עולמו נוח לו".

לעצלנים אין כח לברר כל סוגיה עד הסוף, משום כך הם לא מתרגלים לחפש את האמת המוחלטת, וממילא מתעוותים הדינים ומתקלקלים המעשים.

החזון איש בספרו 'אמונה וביטחון' (חלק א אות ח) כותב: "ענין הדמיון הוא כח נאצל מן השכל, והוא שטחי, בלתי עיוני, וטבעו לשכנע את האדם, ולאסור את ליבו שלא יחשוב נגד דמיונו".

בשכלו - אדם מבין היטב שהדמיונות אינם ברי סמכא. דא עקא, הדמיון הוא תוקפן גדול, ולא מאפשר לאדם להפעיל את השכל ולחשוב אחרת ממנו.

וכך, הדמיון מתעתע באדם והופך אותו להיות מכור אליו. הוא נוהה אחריו ולא מאפשר לשכל להציג לאדם את האמת האחרת. לא פלא שאנשים רבים, מתנצחים, משקרים ושאר מרעין בישין, כי מורה דרכם הוא הדמיון שמורה להם שהצדק לצידיהם, ומשתלם להם להגיב ולריב, כדי להוציא את צדקתם לאור.

נורא נוראות להתוודע למקרים רבים, שאנשים פשוט נפלו לבור תחתיות בעטיים של דמיונות. אנשים פשוטו את הרגל כשהציגו בפניהם מצגות שווא על רווחים דמיוניים, והם מכרו את ביתם כדי להשקיע את כספם בחלומות באספמיה, כולם עורבא פרת.

פעם אחת נכנסתי למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, וסיפרתי לו על

קבוצת משקיעים כאלו באנגליה, שהשקיעו את כל מה שיש להם באיזשהו עסק שנתן להם, בהתחלה, שלושים אחוזי רווח, וכך רכש את אמונם. הם גייסו כספים מבני משפחה ומחברים כדי להשקיע, וביום מן הימים התברר להם שאיבדו את הכל. מאה ושמונים מיליון שטרלינג! הרב שטיינמן קרא בעצב את הפסוק (ישעיהו ס, ח): "מי אלה כעב תעופינה וכיונים אל ארובותיהם". אנשים רצים - כמו יונים - אל המלכודת בגלל דמיונות כוזבים.

אדם מדמיין שכל דבר קשור אליו...

קרה לי סיפור מעניין שתובנה בצידו: עברתי עם מונית באחד מרחובות ירושלים, ולפתע הבחנתי בילדה קטנה כבת חמש, עומדת במדרכה בצד הכביש, ובוכה.

חשבתי שהיא רוצה שיעבירו אותה את הכביש, וביקשתי מנהג המונית שיעצור לרגע. ניגשתי אליה והצעתי לה שאעביר אותה, אך היא השיבה שהגן שלה בצד הזה והיא איננה צריכה לעבור את הכביש כדי להגיע אליו.

"אם כן למה את בוכה?", שאלתי אותה.

"ערבי הרים אבן גדולה ורצה לזרוק עליי", השיבה.

מה התברר? בסמוך עשו שיפוצים באחד הבתים, וערבי השליך פסולת בנייה לתוך מכולת אשפה שעמדה שם. הילדה היתה בטוחה שהערבי התכוון לזרוק עליה...

שאלתי את הנהג: "כמה עלי לשלם?", והוא נקב בסכום של נסיעה שלימה מירושלים לבני ברק, למרות שנותרה רק נסיעה קצרה. בליבי התרעמתי עליו מאד: מה החוצפה הזאת לגבות מחיר מלא של נסיעה?... אבל לא הייתה לי ברירה, הרי אם ארד ואקח מונית - לא יעלה לי פחות... מה גם שעוד שניים שעלו אחרי שילמו את המחיר המלא, בלא אומר ודברים. לקח לי בדיוק חצי דקה, בסיבוב בכביש הראשי, להבין שהאוטובוס הזה נוסע לירושלים...

הרהרתי: למה לא קלטתי את זה מקודם, והרי כמה נורות אדומות היו אמורות להידלק אצלי? אם הנהג הראשון אמר שאין סיכוי - איך השני הסכים כל כך בקלות? בנוסף, למה שנהג ייקח מחיר מופרז? ולמה הנוסעים שעלו אחרי שילמו בלי אומר ודברים?

והבנתי: הייתי מרוכז אך ורק בעצמי! לנגד עיני היה רק דבר אחד: אני צריך להגיע לבני ברק! משום כך לא התייחסתי לכל האיתותים והנורות האדומות שמסביבי.

זוהי כוחה של נגיעה אישית. אדם לא יכול לראות את האמת מחמתה!

לכל הפחות כן הרווחתי דבר אחד: במחלף לוד רמלה ירדתי ושמתתי פני חזרה לבני ברק. לחופה לא הגעתי, אבל לשיעור הגעתי, והיה לי שיעור מן המוכן! סיפרתי להם את כל הקורות אותי, ואמרתי שזהו היסוד הגדול ל"שלום בית".

הבעיה הגדולה בשלום בית מתחילה בכך שכל אחד - מכח הנגיעות האישיות שלו - סבור שהוא הצודק. הוא מרוכז בעצמו ולא מחפש

ואני העליתי מן הסיפור הזה תובנה פשוטה וחשובה: אדם שם את עצמו במרכז העולם, ומפתח דמיונות שכל מה שסביבו קשור אליו...

כוחה של נגיעה

אסיים בסיפור מעניין נוסף עם תובנה דומה:

היה עלי להגיע מראשון לציון לבני ברק, לחופה שנועדה לשעה רבע לשמונה, ולאחר מכן, בשעה תשע, הוזמנתי למסור שיעור בנושא שלום בית.

עמדו לפני שתי אפשרויות: או לנסוע בקו מאה שישים וארבע, שאמור היה להגיע לתחנה בדקה הקרובה, אבל הוא מגיע רק עד צומת קוקה קולה, או לחכות לקו שלוש מאות ושבע עשרה שנכנס לתוך בני ברק, אבל הוא אמור להגיע לתחנה רק בעוד רבע שעה. החלטתי לנסוע בקו מאה שישים וארבע.

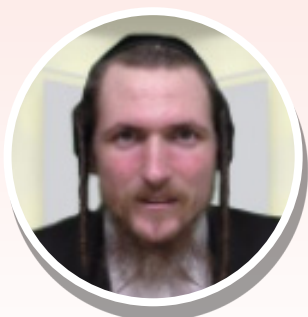
כשהגענו לתחנה שבמסוף תל השומר, הבחנתי בקו ארבע מאות שעומד לפנינו, באותה תחנה, גם הוא לכיוון בני ברק. המסוף היה עדיין חדש ולא הייתי בקי באוטובוסים שנוסעים שם. הייתי בטוח שהאוטובוס קו ארבע מאות שלפנינו נוסע לבני ברק, נגשתי לנהג וביקשתי שיעשה לי טובה: "תמתין לי רבע דקה, אני רוצה לבקש מהנהג שלפנינו שיעלה אותי לבני ברק, ואם יסרב אני חוזר אליך". תשובתו היתה: "אין סיכוי שהוא ייקח אותך, אבל אני מוכן לחכות". הודיתי לו ורצתי לקו ארבע מאות.

שאלתי את הנהג: "אני יכול בבקשה לנסוע איתך?" - "בכבוד, בשמחה. תעלה"... סימנתי לנהג שמאחורה שאני נשאר באוטובוס הזה, והוא הפליג לדרכו.

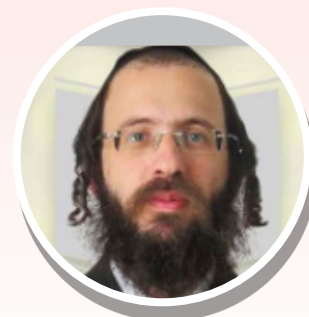
המשך בעמוד 28

חדש!

שיעורים במסכת עירובין מוגשים בצורה מאירת עיניים בליווי תמונות ואיורים



הרב מאיר שפרנר שליט"א



הרב אפרים סגל שליט"א



www.dirshu.co.il

באחד מביקורי האחרונים אצל מרן ראש הישיבה, הגרא"מ שך זצ"ל, פנה מרן אלי ואמר: "ברצוני להשמיע לך דברים חשובים, ואני מבקש שתרום את מה שאומר לך". מרן פתח ואמר: "מימי לא היה לי יום אחד טוב. תמיד היו לי צרות, יגון ואנחה, אך בכל זאת אני אדם מאושר!..."

הרב שלמה לורינץ, מעלה מזכרונותיו האישיים עם מרן הגרא"מ שך זצוק"ל



"אֵל הַפְּהִינִים הַלּוֹיִם וְאֵל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּיָמֵינוּ הֵהָם" (דברים י"ז, ט')

טרם אבוא להעלות מזכרונותי על רבן של כל בני הגולה, מרן רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל, ברצוני להקדים נקודה חשובה, המייחדת את דמותו של רבינו:

במשך רוב שנות חייו, לא הכיר מרן ולא התעניין בשום דבר בעולם, מלבד בדבר אחד: לימוד התורה והרבצת התורה. לא היתה זו 'הסתגרות' או 'בריחה' מהוויית העולם הזה, הוא פשוט לא הכיר עולם אחר מלבד ד' אמות של הלכה, ולכן לא היה שייך במציאות לדבר עמו על נושא אחר.

כאשר צורף מרן בשנת תשי"ט למועצת גדולי התורה, ספרתי על כך למרן הגרי"ז מבריסק. לשמע הדברים העלה הגרי"ז בת שחוק על שפתיו, ושאל אותי: "תגיד לי ר' שלמה, ר' לייזר' שלנו מסוגל לשבת במועצת גדוה"ת? הלא הוא שייך אך ורק לתורה, ואינו יודע מאום מענייני העולם הזה, כל כולו תורה בלבד!".

בניגוד למצופה ובניגוד מוחלט לדרך הטבע, הפך מרן למנהיג בחדש עליון של כלל ישראל. מצודתו הייתה פרוסה על כל רחבי תבל, ולא היה דבר גדול או קטן בעולם התורה שלא היה מעורב בו. הוא זכה להתקבל כמנהיגם הבלתי מעורער של כלל ישראל.

אין לנו כלים להבין את כוחותיו של מרן, כיצד היה שקוע כל כולו בתורה, ובד בבד היה מנהיג של כלל ישראל, וזאת יחד עם התמסרותו לכל יחיד ויחיד. חידה שתומה היא בעינינו, כיצד הספיק, כיצד הכיל המועט את המרובה. חשבנו שהכרנו אותו, אך היינו רחוקים מזה מרחק רב.

מאלפים ביותר בעינינו זה הם דברי הגרש"ז אויערבך.

בני רבי יצחק (שהוא חתן בתו) שאל את הגרש"ז: "מקובל שבכל דור ודור יש ל'ו צדיקים נסתרים. האם הם קיימים גם בדורינו?". הגרש"ז השיב בוודאות שאכן ישנם כאלו גם בדורנו.

בני הוסיף לשאול: "אומרים, שהצדיקים הללו מסתתרים בלבוש של בעלי מלאכה פשוטים, ובדורינו נוקבים בשמותם של בעלי מלאכה שהתנהגותם כפשוטי עם, אבל לפי טענת העם הם צדיקים נסתרים". הגרש"ז ענה בפסקנות: "לא! לא אלה הם הצדיקים הנסתרים".

שאל בני: "ובכן, מי הוא מהצדיקים הנסתרים בדורנו?" - ענה לו הגרש"ז: "אתה מכיר אותו היטב, הוא רבך, הגרא"מ שך!".

בני שאל בתמיהה: "הסבא קובע שמרן הגרא"מ שך הוא מהצדיקים הנסתרים?! הרי אין אדם מפורסם ממנו בדורנו!".

השיב הגרש"ז: "עד כמה שהגרא"מ שך מפורסם, אין אפילו אחד שמכיר באמת את גדלותו הפנימית. החלק הנסתר שבו גדול לאין ערוך מהנגלה שבו. האתכסאי עולה הרבה הרבה על פני האתגליא". הגרש"ז הוסיף ואמר: "לולא שהפן הנסתר שלו עולה על הנגלה, בלתי אפשרי היה להגיע לאותו שיעור קומה שאנו רואים אצלו בגלוי. משל למה הדבר דומה? לבנין המתנשא לגובה רב מאד, שאינו יכול להחזיק מעמד אלא אם כן יסודותיו הטמונים באדמה, הם עמוקים וחזקים ביותר..."

מן הענין להוסיף כאן, כי מרן עצמו היה רגיל לומר בשם רבי ישראל סלנטר, שבזמננו לא יתכן שיהיה 'צדיק נסתר', ונימוקו עמו: "יהודי אשר כבוד שמים נוגע לליבו, אינו יכול להסתגר בד' אמותיו בזמן שהאש בוערת מסביבו, כאילו אין זה נוגע לו. עליו לצאת למערכה ולפעול ככל יכולתו למען כבוד ה' ותורתו". מרן הזכיר את הדברים בנאומו בכנס היסוד של 'דגל התורה', שהתקיים בבנייני האומה, בתשרי תשמ"ט.

למרות שהנהיג את הדור ביד תקיפה ובעוז, מרגלה בפומיה: "כשלעצמי אינני יודע שום דבר. כל הידוע לי זה מה שקיבלתי מהחפץ חיים, מר' חיים עוזר גרודז'נסקי, מהחזון איש ומהרב מבריסק. ואם מתעוררת איזו שאלה בין בענייני ציבור ובין בענייני של הפרט, אני מסתגר וחושב: 'איך היו מכריעים בענין זה ר' חיים

עוזר והחפץ חיים'...".

ראיתי לנכון להעלות מספר קווים שהיו ייחודיים לדמותו של מרן, כדי שהצעירים שלא זכו להכירו, יוכלו לתאר לעצמם במשהו את הייחודיות שהיתה בו במרן, ועל ידי כך יבינו כראוי את דבריי על מרן.

מי שיתבונן על חיי מרן התבוננות שטחית, יתרשם כי מרן הוא אדם שחי בתוכנו, כאחד מאתנו. הוא התפלל, למד, אכל וישן ככל אחד מאיתנו. אם יעמיק מעט בתולדותיו, יראה גם שאין אדם שהיה קשור ומעורב יותר ממנו בהוויות העולם. מחדרו הצנוע הקיף עולם ומלואו, ידע את כל אשר נעשה, ודאג ללא הרף למחסורם הרוחני והגשמי של מוסדות התורה ושל יחידים אין ספור.

אך האמת רחוקה מהשקפה זו. רגליו היו, אמנם, מוצבות בעולם הזה, אך ראשו הגיע השמימה... עיקר הווייתו, עיקר ניקת חיותו, הייתה מן העולמות העליונים. הוא חי ופעל בעולם הזה, אך רוחו ומחשבתו היו דבוקות בעולם הבא, בעולם שכולו טוב.

"עוד מעט אפגש עם רבי עקיבא..."

באחד מביקורי האחרונים אצל מרן ראש הישיבה, בערוב ימיו, פנה מרן אלי ואמר: "ברצוני להשמיע לך דברים חשובים, ואני מבקש שתרושם את מה שאומר לך". בקשה כזו לא היתה דבר שבשיגרה אצלו.

מרן פתח ואמר:

"ימי לא היה לי יום אחד טוב. תמיד היו לי צרות, גיון ואנחה, אך בכל זאת אני אדם מאושר! עוד מעט, זה יכול היות בעוד שנה, חודש, כמה ימים ואולי גם עכשיו בעוד אנחנו מדברים, אפרד מהעולם. כאשר אגיע לעולם האמת, אצטרך לתת דין וחשבון בפני הקב"ה. יודע אני אז מען וועט מיר שמייסען' (שילקו אותי) על כעס, גאווה וכבוד (בהזדמנות אחרת אמר גם על ביטול תורה), אבל אחרי כל זה, אשמע את הקב"ה אומר 'סלחת'. אחרי זה אוכל להיכנס לגן עדן, ולהיפגש עם רבי עקיבא וחבריו. האם אתה יכול לתאר לעצמך איזה עונג ואושר הוא להיפגש עם רבי עקיבא?! ומכיון שאני מרגיש את האושר הזה, הרי ממילא אני מאושר כבר עכשיו, ולמרות הימים הרעים שעוברים עלי - הרי זה כאין וכאפס לעומת ההרגשה שלי על מה שיהיה לי שם..."

צרותיו בעולם הזה, מהם נטל מלוא חופניים לא השפיעו עליו במאומה, משום שלבו לא היה כאן, הוא היה שם, יחד עם רבי עקיבא... כאותו אדם שהוא בדרכו לביתו לאחר פרידה ארוכה, ומרוב שמחה וציפיה אינו מרגיש כלל בטלטולי הדרך...

"הימים הכי טובים שלי"

פעמים רבות סיפר לי מרן על הסבל שהעבר בחייו, והוא אף הזכיר

זאת ברבים בהזדמנויות שונות, כמו בחתונות נכדיו:

"מאז ומתמיד הייתי ביישן. בזמן שלמדתי בסלבודקה, הבחורים הלכו לאכול 'ימים' ('טעג') ואילו אני, בגלל היותי ביישן, לא יכולתי לאכול 'טעג', והסתפקתי במה שנשים צדקניות הביאו לבית המדרש - לחם יבש ממה שנשאר להן. מים היו שם... הייתי חי במשך כל השבוע על לחם ומים. 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה'... יוצאת מן הכלל היתה השבת - בה חובה לאכול סעודה, הלכתי לבעלי בתים לאכול את שתי הסעודות, שלפי ההלכה חייבים לאכול, אך בסעודה שלישית, עליה נאמר: 'עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות' העדפתי להישאר רעב ולא ללכת לבעלי בתים.

ישנתי בבית המדרש על ספסל, והנחתי בול עץ מתחת לראשי. מעולם לא היתה לי כרית... היה קר, ובא מישהו שהיה לו מעיל קרוע, ראה שאני קופא מקור, וכיסה אותי בו...

מעולם לא היו לי נעליים שלמות. לא היה לי כסף להחליף סוליות, ונעשו בהן חורים. הנעליים גם היו קרועות ולבסוף נקרעו, אצבעותי יצאו מהנעליים... החליפה היתה מרופטת, חולצה היתה לי רק אחת, אותה כיבסתי בערב שבת, כדי שלשבת תהיה לי חולצה נקיה לכבוד שבת. במשך הזמן החולצה נקרעה...

אך למרות כל זאת אמר לי מרן: "אלו היו הימים הכי טובים שלי. הייתי שקוע כולי בלימוד ולא ידעתי דבר ממה שמתרחש בחוץ"... כבר בימי עלומיו, בעודו נער צעיר, חי מרן את 'חיי העולם הבא'. ימים אלו היו ימים מאושרים, "הימים הכי טובים שלי", יותר טובים מהימים שישב בכבודו של עולם, משום שהיה חי "ימי שמים על הארץ". הוא היה מאושר, כי ה'עולם הזה' שלו לא היה 'עולם הזה', הוא היה כולו 'עולם הבא'.

שמחת החיים

מרן העיד על עצמו שלא היה לו יום אחד טוב בימי חייו, ובכל זאת הוא היה מלא וגדוש בשמחה. תמיד התפעלתי - ממש יצאתי מכליי - משמחת החיים של מרן, שאף השפיעה על כל סביבותיו.

פעמים רבות נכנסתי אליו כשהיו כישלונות, ולא הצלחנו להעביר דברים שהיו את צפור נפשה של היהדות החרדית, או בזמנים בהם מצב רוחי היה ירוד בגלל סיבה כל שהיא. מיד כאשר נכנסתי לחדרו, עברה אלי שמחת החיים שלו. לפתע, כל הדאגות והצער שהעיקו עלי - כאילו לא היו. לא יכולתי להבין איך אפשר לדאוג! שמחתו של מרן דחתה כל דאגה ומועקה.

כשביקר אצלו הנדיב הגדול ר' משה רייכמן, שזכה לתמוך ביד רחבה במוסדות התורה, אמר לו הרב שך: "אני מקנא בעוה"ב שלך, אך אתה יכול לקנא בעוה"ז שלי!".

(מתוך 'במחיצתם של גדולי התורה')



קבל את גליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

ואז מבלי משים, הנחתי את היד על מושב הכיסא, שם ניצב כפתור הזזה המכוונן את מושב המטוס. ברגע שנלחץ הכפתור בטעות, הוסט הכיסא והפך למיטה, לנגד עיניי המשתאות ולתמיהת היושב על הכיסא, כבד המשקל, שלפתע מצא עצמו צונח אל מיטה... לא מצאתי מילים בפי להביע צערי וכאבי, על עוגמת הנפש שנגרמה בעטיי לאדם, ועל העלבון והצער שהיו מנת חלקו באותם רגעים אומללים...

רבה של מגדל העמק, הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א, על נפלאות דרכי ד'

"וַיִּתֵּן לַפְּהִיז" (דברים י"ה, ג')



כנפי המטוס העפילו אל על, ואני מוצא את עצמי יושב במחלקה הראשונה. כשלעצמי אני מקפיד שלא לנסוע אלא במחלקת התיירים, אך באותה נסיעה לארצות הברית לפני ארבע שנים, הציעו לי הדיילים, כנראה מחוסר מקום במחלקה הרגילה, לעבור למחלקה הראשונה.

עם המראת המטוס תרתי אחר שותפיי לחווייה - האנשים הנוסעים עמי כאן בחרטום המטוס. גיליתי אדם רחב גרם וגדול ממדים, היושב על כיסא ובקושי נושם.

ניגשתי אליו ושאלתי לשלומי. לא הכרתיו, אבל "חברים כל ישראל". הוצאתי מתיקי את האלבומים, המספרים את סיפורו של 'מגדל אור', ושיתפתי את חברי למסע בסיפור הקמת בניין המוסדות לבנות, שאנו מצויים בשלבי סיום הבנייה. גיליתי את אוזניו כי לאור זאת ולנוכח הקושי שלנו להגיע לסיום הבנייה - נאלצתי לצאת לחוץ לארץ.

"אין זה קל", אמרתי לו, "לעזוב את הארץ, הסביבה הטבעית של האדם, ולצאת לתור אחר נגידי עם ונדיבי לב, שייאותו ליטול חלק במעמסה הרובצת על שכמי 24 שעות ביממה".

"איך זה הולך?", שואל האיש בסתמיות. ואני בוחר לענות לו, כי "ברוך ה' וברוך שמו, מה' מצעדי גבר כוננו, ובכל מקום שאני הולך אני רואה את ישועת ה' חופפת עלי. ואין זה מכוחי הדל, ובטוח אני שאין זה אלא מכוחם של הילדים שבורי הלב, החוסים בצל מוסדותינו".

ואם נגענו בנדיבות הלב, בחרתי לומר לו את אשר על לבי - כי לא לכל אדם יש זכות לתת צדקה. גם האדם העשיר ביותר צריך להיות בעל זכות כדי לעשות חסד.

"למה כוונתך?", התפלא האיש. וציטטתי לו את דברי הזוהר הקדוש הידועים על הכתוב "ויקחו לי תרומה". רבי שמעון בן יוחאי אומר, כי האדם החפץ להשתדל במצווה יעניק תרומה לה, ועל ידי זה תשרה שכניו. "מאת כל איש אשר ידבנו ליבו" - איש זה, המתגבר על יצרו,

שעל ידי זה זוכה לתת תרומה לה'.

הוספתי את דברי הגמרא (סוטה מט): "אמר רבי אלעזר: כל העושה צדקה ומשפט כאילו מילא כל העולם כולו חסד, שנאמר: 'אוהב צדקה ומשפט חסד ה' מלאה הארץ'. שמא תאמר כל הבא לקפוץ קופץ, תלמוד לומר 'מה יקר חסדך, אלוקים'. ומפרש רש"י: 'שמא כל הבא לקפוץ ולעשות צדקה וחסד קופץ, ומספיקין וממציאים לו אנשים מהוגנים - לכך תלמוד לומר: 'מה יקר' צריך לתת לב ולטרוח ולרדוף אחריה, לפי שאינה מצויה תמיד לזכות בה למהוגנים".

"כאן", הדגשתי בפניו, "אנו לומדים מדברי רש"י - שצריך לתת לב ולטרוח ולרדוף אחריה, משמע שאין זה קל, אלא צריך זכות מיוחדת להיקרא תורם ונדיב לדברי קדושה".

האיש שמע והקשיב. נראה היה כי לבו כל עמו. אמרתי לו: "אני ממשיך במסעותיי לחו"ל, לזכות אנשים שהם בעלי זכות לעשות חסד עם הילדים החוסים בצל המוסדות, המהווים עבורם משען ומשענה".

האיש נראה כמתעניין, ואז מבלי משים הנחתי את היד על מושב הכיסא, שם ניצב כפתור הזזה המכוונן את מושב המטוס. ברגע שנלחץ הכפתור בטעות הוסט הכיסא והפך למיטה לנגד עיניי

לפני שנים רבות, הייתי רגיל להגיע לישיבת 'אור חדש' כאן בעירנו לייקווד, והייתי לומד עם בחורים. יום אחד הגיע תלמיד חדש להיכל הישיבה, הבחור ההוא כמעט ולא פתח פיו, כאילם בא וישב על מקומו, לא התעניין בנעשה סביבו ולא הסתכל על שום חבר, ואף אלו שהיו מנסים להתחבר אליו, לא יכלו לו

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, אב"ד סאנטוב ליקווד, על כוחה של מילה

לע"נ גיסו, הגה"צ כ"ק מרן האדמו"ר, מרן ישראל משה בן מרן אברהם יעקב זצוק"ל, מסאדיגורה

!"דָּבַר אֶל הָעָם" (דברים כ', ב')



לכבוד שמחת החתונה של בני הרב צבי הירש נ"ו יצא לאור ספר 'נועם שיח' חלק ב', ואחד העניינים הנידונים שם, הוא מגודל מעלת אמירת 'א' גוט ווארט' להשני. הבאנו את דברי הרה"ק ה'בית אברהם' מסלאנים ז"ע, על הנוסח שאנו אומרים בליל שבת קודש בברכת מעין שבע: "מחיה מתים במאמרו", שלפעמים אפשר במאמר ומילה טובה להשני, ממש להחיות מתים, עיי"ש.

איתא בחז"ל (מסכת כתובות דף קי"א ע"ב): "אמר רבי יוחנן, טוב המלבין שינים לחברו יותר ממשקהו חלב". ואמרו חכמי המוסר בדרך צחות לבאר מאמר זה, דהנה כשאדם בשרי, לאחר שאכל סעודה בשרית, לא שייך להרוות צמאונו עם חלב, שכן אסור לו לשתות את החלב עד לאחר שש שעות מאכילת הבשר, ולכן אין המשקהו חלב עוזר לו מאומה, לא כן המלבין שינים לחברו, הוא אומר מילה טובה לחברו, הוא שומע את צרתו ומקשיב לו ועוזר לו, זה טוב תמיד, אין זמן שאי אפשר לעשות כן...

"הוא הגיע אלי? - הוא הגיע להשתתף בסעודת היארצייט של ה'מאור עינים"..."

לפני שנים רבות, הייתי רגיל להגיע לישיבת 'אור חדש' כאן בעירנו לייקווד, והייתי לומד עם בחורים כפי מסת הצורך. יום אחד הגיע תלמיד חדש להיכל הישיבה. הבחור ההוא כמעט ולא פתח פיו, כאילם בא וישב על מקומו, לא התעניין בנעשה סביבו ולא הסתכל על שום חבר, ואף אלו שהיו מנסים להתחבר אליו לא יכלו לו. הנהלת הישיבה החליטה להטיל עלי עבודת הקודש, שאנסה להתחבר אליו, ללמוד עמו ולדובבו ולהכניסו בין החברים כאחד מן החבורה. לאחר כמה דקות שישבתי אתו, ראיתי שאין עבודתי ללמוד תורה. בעל כישרון נפלא היה, ואינו נזקק לעזרה כדי להבין לימודו, מה שכן ראיתי, זה שהבחור צריך לקצת חיזוק. כל היום ישב שבור ומדוכא מכונס בתוך עצמו, ובכיליון עינים ציפה לקורטוב תשומת לב, ולכן החלטתי שבעז"ה נתחיל להשלים לו את החסר הזה.

בכל יום ויום בתחילת הסדר, כשהיה נכנס להיכל הישיבה, הייתי מקבל פניו מיט א ברייטן "שלום עליכם", ולאחר שטפחתי קלות

סיפר לי הרה"ח ר' אליעזר יהודה פויגל שליט"א, מנהל כללי של רשת הכוללים דחסידי ראחמיסטריווקא-ארה"ב, שפעם אחת שהה הרבי מראחמיסטריווקא שליט"א בקאנטרי בתחילת ימי החורף, וביום י"א חשוון - יום היארצייט של הרה"ק ה'מאור עינים' ז"ע - ערך שם את שולחנו הטהור. באותה עת נפש בקאנטרי גם כ"ק אדמו"ר מסקולען ז"ע, וכששמע שהרבי מראחמיסטריווקא עורך את שולחנו לכבוד היארצייט, הגיע לשם להשתתף בעריכת השולחן.

לאחר הטיש כשיצא הרבי מסקולען, התבטא הרבי ואמר, שהשתתפות הרבי מסקולען בסעודה, היתה לו לזכות ולעונג גדול. כששמעו מקורביו את התבטאותו, נענו ואמרו לרבי, שבצאת הרבי מסקולען מהשולחן הטהור, התבטא באותה מטבע לשון, שהייתה לו ההשתתפות אצל האדמו"ר מראחמיסטריווקא שליט"א לזכות גדולה. כששמע הרבי את דבריהם נענה בענוותנותו ואמר בתמיהה:

המשך בעמוד 29

המשיך הקשיש וסיפר: "הנה אני עומד כעת באותו מצב עגום, זקוק אני נואשות להשתלת כליה בדחיפות, אך בניגוד גמור לבניו המסורים של הרב רביץ, כל אחד מצאצאי 'מתחמק' בתירוץ אחר... האחד עומד 'בדיוק' לצאת מן הארץ לחופשת סקי בהרי האלפים שבשווייץ... ואילו השני מתכונן 'בדיוק' כעת לקראת התגייסותו למילואים"...

זהו סיפור על ריב ייחודי, שתוצאותיו השפיעו מרחוק



מאת: יהושע לייבזון

"וְעָמְדוּ שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לָהֶם הָרִיב" (דברים י"ט, י"ז)

זה היה ריב ייחודי, ריב בין אחים על לעשות טוב לאבא שלהם. ריב שתוצאותיו השפיעו מרחוק על מישהו שכלל לא הכירם. קראו את הסיפור שהובא בעלון 'טיב הקהילה' של הגה"צ רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א:

צפון תל אביב, שעת בין הערביים. הרחוב הומה וגועש בעת דמדומי חמה של אותו יום כמו בכל יום. התושבים הנכבדים ממהרים בדרכם. הללו חוזרים מעבודתם ועסקיהם, והללו פונים למסעדה ולבית קפה סמוך לארוחה טעימה... או לשאר בילויים שונים. הצד השווה שבין אלו האקדמאים ה'מתקדמים': שדעתם וליבם נתונים בעיקר להבלי עולם הזה, רודפים אחר הכסף והתאוות, ולכודים ברשתו של יצר הרע, המקום ירחם עליהם להשיב ליבם לטוב.

אף אחד מן העוברים ושבים, לא שם לב כמעט לבית הכנסת הקטן שנבנה בהדרו בפינת הרחוב. קומץ קטן של מתפללים החרדים לדבר ה' מנסים כאן בכל הכוח, היום כמו בכל יום, 'לארגן' מנין מצומצם לתפילת 'מנחה-מעריב'. אך לאנשי הרחוב אין זמן להיכנס להשלים מנין, הרי הם ממהרים מאוד... וקשורים בחבלי 'רשת' הסטרא אחרא השולט בהם כאדון על עבדיו! רח"ל.

רב בית הכנסת, יהודי צעיר ונמרץ, שהתיישב בשליחות במקום נידח זה, רק כדי להאיר ניצוץ אלוקי בתוככי החושך והערפל, טורח במאמצים כבירים לטוות קשרים, ולבצע תיאומים בין המתפללים היחידים הפוקדים מדי פעם את בית הכנסת, כדי לוודא מידי יום שאכן יתקיים 'מנין' לתפילה בבית הכנסת.

עוגמת נפש רבה היא מנת חלקו של הרב החשוב, לא קלה היא מלאכתו כלל ועיקר, ואכזבות רבות נכונו לו בדרך קיבוץ המנין. לשם כך הוא נצרך לערוך עבור תושבי השכונה 'לוח שנה' עם ימי ה'אירציט' של קרוביהם, ולהתקשר עמהם ימים אחדים לפני יום האזכרה, כדי 'להזכירם' על האירציט הקרב, ולבקשם שמא ויאילו בטובם להיכנס לאמירת קדיש... - כך התקיים בקושי רב המניין של 'מנחה מעריב', עם מתי מספר של מתפללים, באותו בית כנסת צדדי שבצפון תל אביב, עיר הבוהמה והגשם...

לפיכך גדלה מאוד פליאתו של הרב באותו יום, כאשר בעודם מתקבצים אחד לאחד, ומנסים בקושי 'לקושש' מנין מצומצם, נראה לפתע בפתח בית הכנסת איש זקן, מתושביה הוותיקים של השכונה התל אביבית. היהודי זה נחשב אמנם כ'מסורת', לעומת הרבה מתושבי השכונה שונאי הדת, אבל מעולם לא דרך בבית הכנסת, אף לא בימי חג ומועד.

הזקן נכנס פנימה, שלף 'סידור' מן הארון, והתיישב על אחד המקומות הפנויים (הרבים...).

הרב נעים ההליכות ניגש לברכו בברכת 'שלום עליכם' בפנים מאירות, ופתח בפניו את הסידור במקום הנכון. את פליאתו לפשר 'ביקורו' המפתיע של זקן זה בבית הכנסת - הוא הסתיר כמובן, ושמוח בלבו על הצטרפותו של אדם נוסף במלאכת איסוף מנין.

הזקן, שכנראה כמעט מעולם לא פתח 'סידור', הביט בתוכו כתרנגול בבני אדם... כשאינו מבין מילה וחצי מילה. במהלך התפילה הסתכל מה כולם עושים, והשתדל לעשות גם הוא מה שצריך... כשנעמדו נעמד גם הוא, כשהתיישבו התיישב אף הוא, כשכרעו 'מודים' כרע גם הוא, וכשקפצו 'קדוש קדוש' קפץ גם כן בראש מורם...

אם מתחילה חשב הרב שמדובר ב'אורח פורח' ליום אחד, הרי בימים שלאחר מכן התברר שזקן זה דבק במשימתו החדשה! הוא החל להופיע בשערי בית הכנסת מדי יום ביומו למנחה וערבית, ואף נשאר להשתתף בשיעור הקבוע של 'הדף היומי' שמסר הרב לאחר

מעריב, הגם שלא הבין הרבה בלימוד הגמרא.

ערב אחד עם תום השיעור, לאחר שיצאו כל הלומדים, מצאו את עצמם הרב והאיש הזקן יחדים בבית הכנסת, ומאחר שכבר נקשרה ידידות ביניהם, מאז החל האיש להופיע בביהכ"נ, שוחחו מעט יחדיו בחביבות כדרכם של יהודים טובים.

במהלך השיחה פתח הישיש את סגור ליבו בפני הרב, ואמר: "בוודאי מתפלאים אתם, מדוע ולמה התחלתי פתאום לפקוד את בית הכנסת מידי יום? הבה אספר לכם דברים כהווייתם!

"לפני תקופה קצרה קראתי לתומי בעיתון היומי כתבה צדדית אחת, שתפסה את תשומת ליבי. סופר שם על איש חרדי, ה"ה הר"ר אברהם רביץ ז"ל, שנזקק להשתלת כליה [ידוע שהנצרכים להשתלת כליה, עדיף שיקבלו אותה מקרוב משפחה, שבאופן טבעי הוא באחוז התאמה גבוה יותר]. להר"ר אברהם היו עשרה ילדים, וכל העשרה כולם רצו לתרום כליה להצלת אביהם הגדול.

"בראותו שאין אף אחד מן האחים מסכים לוותר, וכולם מתעקשים להיכנס לחדר הניתוח ולתרום את כלייתם לאביהם המסור, עלו ובאו למעוננו של מרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצוק"ל, שיכריע בין האחים מי מהם יזכה במצווה הגדולה של 'כיבוד אב ואם'.

"הרב אלישיב פסק, שמן הדין ראוי הבן הבכור לזכות במצווה, שכן כולם חייבים בכבודו. אבל 'מהיות טוב', כאשר כל האחים מפצירים ומשתוקקים כל כך לעשות המצווה, אזי אם יסכים האח הגדול, יש לערוך הגרלה בין הבנים כולם, והעולה בגורל יזכה במצווה.

לאחר שהבן הגדול נתן את הסכמתו, נערכה ההגרלה בנוכחות כל הבנים, והנה עלה בגורל הבן הבכור, שלו היתה ראויה המצווה מלכתחילה, ואכן שמח הבן מאוד על שזכה במצווה, והזדרז לתרום את כלייתו להצלת אביו ורפואתו".

סיפור זה פורסם בשעתו, ובהיותו איש ציבור מפורסם - הובא המקרה גם באותו עיתון חילוני של הזקן הקשיש דנן, והוא ממש 'נדלק' ונחרד!

המשיך הקשיש וסיפר בפני הרב: "הנה אני עומד כעת באותו מצב עגום. זקוק אני נואשות להשתלת כליה בדחיפות, אך בניגוד גמור לבניו המסורים של הרב רביץ, כל אחד מצאצאי 'מתחמק' בתירון

אחר... האחד עומד 'בדיוק' לצאת מן הארץ לחופשת סקי בהרי האלפים שבשווייץ... ואילו השני מתכוון 'בדיוק' כעת לקראת התגייסותו למילואים... הבת הגדולה עסוקה מאוד בלימודים שבאוניברסיטה, ואילו הבת הצעירה סתם כך לא 'מתחשק' לה לעבור עכשיו ניתוח שכזה...

"גם במקרה שלי", התאונן הזקן, "התווכחו הילדים ביניהם, אך במקום שיתווכחו מי יזכה במצווה זו, הרי הם מנהלים ויכוח הפוך בדיוק... כל אחד זורק את החובה לפתחו של האחר... כך שנאלצתי בסופו של דבר למצוא תורם חיצוני, בעלות של עשרות אלפי דולרים טבין ותקלין!

"הכתבה הזו", הודה האיש, "גרמה לי 'משבר' גדול. מחשבות והיסוסים רבים התעוררו בליבי, הרי את כל חיי מסרתי בשביל הצלחתם של הילדים שלי! מה לא עשיתי למענכם? כל מה שרק בקשו נתתי ביד רחבה! טיולים רבים ברחבי העולם מימנתי עבורם מהחל ועד כלה! עלות לימודים אקדמאים יקרים מאוד, וכן את כל שאר צרכי החיים, מאומה לא חסכתי מהם! את הכל קבלו ממני על מגש של כסף! והנה עתה בהגיעי לגבורות בשנות זקנה ושיבה, עזבו אותי כמעט לגמרי... וכשאני נצרך לעזרתם הרי הם בורחים ומתחמקים ממני...

"לפיכך, בראותי את ההבדל העצום שבין חינוך יהודי שורשי וקדוש, לבין החינוך הכפרני, כשנוכחתי בתוצאות המנוגדות, כיצד מתקיימת לה מצוות 'כיבוד אב ואם' הלכה למעשה! - על אף שבטוחני שהרב רביץ לא 'פינק' את ילדיו בטיסות יוקרה לטיולים בזבזניים בחו"ל וכדומה... - לכן החלטתי לפחות עתה לשנות את דרכי הקלוקלת, וטוב מאוחר מלא כלום!"

מטיב זה המעשה המופלא, למדנו עד היכן מגעת כוחה של מצוות 'כבוד אב ואם', שהשפיעה למרחק רב, ומתוכה הגיע איש ישראל לשוב בתשובה, ולשנות את דרכיו לטובה!

[מתוך 'טיב הקהילה']

לתגובות: leib1964@gmail.com

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה ראשית מדי יום אצלך בחייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק
הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

שמעתי סיפור נפלא, על הגאון הצדיק רבי יוחנן סופר זצ"ל, גאב"ד ערלוי, שכאשר ביקר פעם עם כמה ממקורביו בביתו של גביר חשוב, הגישו לפנייהם שתיה. המקורב מזג לעצמו מן הכיבוד, אך מעד. כוסו התהפכה ותוכנה לכלך את הרצפה...

מאוצרותיו של רבי אליעזר טורק שליט"א



"ואמרת אשימה עלי מלך" (דברים י"ז, י"ד)

אני נזכר בביקור קצר שעשיתי בלונדון בירת אנגליה לפני כמה שנים. אחד ממכרי לקח אותי לראות את 'משמר המלכה' המפורסם, הנהוג מאות שנים באנגליה לכבוד המלכות. הרי כך אומרים חז"ל (ברכות ט, ב): "לעולם ישתדל אדם לרוץ לקראת מלכי ישראל, ולא לקראת מלכי ישראל בלבד אלא אפילו לקראת מלכי אומות העולם, שאם יזכה - יבחין בין מלכי ישראל למלכי אומות העולם".

ואכן, מאד התפעלתי מההתלכדות המסורתית של חיילי המשמר, שכולם - ללא יוצא מן הכלל - מצייתים להוראות כאחד, בלי שום נסיון לשנות אפילו בתזוזת יד קטנה. גם המנגנים בכלי הזמר מבצעים את אומנותם שווה בשווה. בזמן שהטקס מחייב את חיילי המשמר לעמוד ולא לזוז, הם אכן עומדים בלא ניע ממש עם כל התלבושות וקישוטי המלכות שעליהם, עד שניתן לחשוב שאלו פסלים בצורת אדם...

קיבלתי אז קצת מושגים על 'מלכות'. מלכות פירושה ציות ללא עוררין! ביטול כל היישות אל המלך! הקפידא על עם ישראל בתקופתו של שמואל הנביא, היתה, אפוא, על כך שהם לא הבינו זאת. אם כך הקפידה התורה במלך בשר ודם, מה נאמר בבואינו לקבל את עולו של מלך מלכי המלכים, הקדוש ברוך הוא?

בזמן אותו טקס באנגליה חלפה בליבי הרגשה, שהלוואי ואנו נקבל כך עול מלכות שמים - נרגיש בחוש את מציאותו ומלכותו יתברך בעולם, ולא נזיז יד ורגל שלא ברצונו. אם אין המצב כן, הרי שבהכרח חסר לנו בהכרת המלכות!

הדברים הללו מאד נוגעים לחודש אלול בו אנו נמצאים. אנחנו הרי מנסים ככל יכולתנו להכין את עצמנו לעבודת יום הדין, בה חלק מרכזי הוא ה"מלכויות" וקבלת עול מלכות שמים עלינו באמת ובתמים.

אני רוצה לקרוא קטע קצר מתוך ספר 'תפארת אדם', שחיברו אדם גדול מאד, הגאון רבי מיכל שלפוברסקי זצ"ל, ראש ישיבת 'תפארת צבי'.

כה הוא כותב: "פעמיים בכל יום קורין אנו פרשת קריאת שמע, שעניינה קבלת עול מלכות שמיים. האם אכן מקבלים אנו על עצמנו עול מלכות שמים? ידוע שאבי תנועת המוסר, מרן רבי ישראל סלנטר זצ"ל, היה אומר שהאדם יכול להמליך את הקדוש ברוך הוא על ארבע רוחות השמים ושבעה רקיעים ואף על כל העולמות כולם, ורק נקודה

אחת קטנה הוא שוכח - להמליך את הקדוש ברוך הוא על עצמו, לקבל עליו עול מלכות שמיים... ובאמת, התחזקות בפרט זה של קבלת עול מלכות שמיים כראוי, יש בה גם כן הכנה גדולה לקראת עבודת המלכויות, שהיא עיקרו של יום ראש השנה".

רבי מיכל מוסיף ומספר שם, כי פעם ישבו חבר תלמידים אצל הגאון הצדיק רבי לייב חסמן זצ"ל, משגיח ישיבת חברון ובעל האור יהל', והוא פנה אליהם ואמר: "שימו לב, אני אקרא בפניכם קטע מהסידור, ואתם תאמרו לי מה החסרת". הוא פתח את הסידור וקרא מברכות קריאת שמע: "וכולם מקבלים עול מלכות שמים זה מזה", ומיד שמו השומעים לב שהוא דילג על התיבה: "וכולם מקבלים עליהם".

"זה מה שרציתי לשמוע!", הפטיר רבי לייב, והוסיף: "ובאמת תמיד קשה לי, לצורך מה ראו להוסיף כאן את תיבת 'עליהם'? וכי חסר משהו בתוכנו של הנוסח כפי שקראתי בפניכם?"

"כך", סיים רבי מיכל, "ביקש רבי לייב להמחיש את ההדגשה שעיקר התכלית בפרשת קריאת שמע היא, שכל אחד יקבל על עצמו עול מלכות שמיים".

ידידי הגאון רבי זונדל שטרן שליט"א, רב קהילת 'פרושים' בשכונת רמת שלמה ור"מ בישיבת קמניץ בירושלים מספר, כי כאשר היה ילד הוא נכנס פעם לבית מדרשו של האדמו"ר הצדיק בעל ה'חלקת יהושע' מביאלא זצ"ל, שהיה עובד השם גדול, וגדולי ישראל שיחרו לפתחו לשמוע ממנו דברי אמונה ויראה.

הרבי הבחין בו וסימן לו להתקרב אליו. הילד ניגש ונעמד מול הרבי

ביראת הכבוד, והרבי שאלו במאור פנים ובאהבה: "אמור לי ילד חביב, קראת היום כבר קריאת שמעו?", והילד השיב מייד בחיוב: "כמובן שכן!".

"ומה כיוונת בפסוק ראשון?", שאל הרבי שוב, והילד השיב: "מה שכתוב בשולחן ערוך לכוון - שהקדוש ברוך הוא מלך על השמיים והארץ, ועל ארבע רוחות העולם..."

"וזה הכל?", הגיב הרבי לעומתו, והמשיך לומר בחיבה מיוחדת: "הרי דבר ראשון זה לקבל על עצמך עול מלכות שמיים! פירושו, לקבל מרות, לוותר, להתגבר - בגלל רצון השם. בכל נקודה, בכל מצב ובכל מפנה בחיים לזכור אותו ולקיים את רצונו, וזוהי קבלת עול מלכות שמים!".

דודי ראש הישיבה, הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, שימש עשרות שנים כשליח ציבור בהיכלה של ישיבת 'מיר' בירושלים. תפילתו הנרגשת היתה לשם דבר, בהשתפכות הנפש ממש, ולאורך השנים שמעו אותו אלפי תלמידים.

בנו הגאון רבי בנימין פינקל שליט"א, מראשי ישיבת 'מיר', אמר לי פעם כי מן הסתם יש תלמידים ששמעו את רבי אריה שנים רבות, ויכולים לחקות ולהעתיק את נוסח תפילתו. "אבל יש קטע אחד", אמר רבי בנימין, "שלא שייך להעתיק אותו, כי אף פעם הוא לא אמר אותו עם ניגון. זהו הקטע של 'מלוך על כל העולם כולו בכבודך'. אבא היה אומר זאת כל פעם בקול שנשק מבכי וחנוק מדמעות... לא היתה שם כל מנגינה ששייך להעתיקה"...

רבי אריה, שהיה כולו לב, המה בבכייה בהתחננו שמלכות שמיים תוכר בעולם. כך נראית עבודת מלכויות של צדיקי הדור!

בחודש הרחמים והסליחות, העבודה שלנו היא להתכונן לקראת עבודת המלכויות בראש השנה, ולקבל על עצמנו עול מלכות שמיים. בבסיסה של מלכות שמיים - מונחת הבנה והכרה, כי אנחנו נמצאים כאן בשביל להיות כפופים לו יתברך ולציית לתורתו ולקיים רצונו.

תגובת הרב מערלוי לתכולת הכוס שנשפכה על הרצפה בספר 'ארץ חמדה' מובא משל נפלא מהמגיד מדובנא זצ"ל, משל שמחזק ומחדד את הנקודה הזו של עול מלכות שמיים:

היה פעם מלך גדול ורב חסד, ששלט על עשרות ארצות, והצליח להשליט את מלכותו על כל המדינות הללו בצורה מיוחדת. כיון שהיה טוב ומיטיב לנתיניו, היו כולם נאמנים לו, שילמו את מיסיהם כחוק וקיבלו עליהם את מלכותו בהכנעה גמורה, עד שהיה לאחד מן המלכים האיתנים והחזקים בעולם.

באחד הימים, הובא לידיעתו של המלך, כי במדינה פלונית באיי הים הנמצאת בקצה גבול מלכותו, התפתח איזשהו מרד נגדו. נציגי התושבים שם לא יצרו עמו קשר כבר זמן רב, והאחראים על גביית מיסי המלך דיווחו, כי חלק ניכר מן הנתינים באזור חדלו מלשלם את חובותיהם.

כשליט רב עוצמה החליט המלך שהוא יורד לשטח בכבודו ובעצמו, להשיב את הסדר והשליטה על כנם. אך החליט שקודם לכן הוא ישלח קבוצה מיוחדת של חוקרים חשאים, שיעשו עבודת שטח מקיפה לפני בואו, יחקרו אחר כל תושבי המקום מה רמת נאמנותם למלך,

ודיווחו על כל התנהגות והתנהלות שחורגת מן הרגיל עד לפרטי הפרטים.

השליחים עשו מלאכתם נאמנה, ולאחר תקופה קצרה הגישו לארמון המלוכה דין וחשבון מפורט מאין כמוותו. בו נכתב על כל משפחה ומשפחה מתושבי אותה ארץ, מה הם מעשיהם ודעותיהם לטוב ולרע. כבר למחרת יצאה הודעה מטעם המלך, כי הוא עתיד להגיע לאזור ולהשליט בו את הסדר שאבד. בהודעה הובהר, כי המלך רואה בחומרה את הניסיון לפרוק את עולו, והוא מצפה כי ראשי הקהל והשליטים המקומיים יספקו לו הסברים נאותים על הנעשה אצלם. אולי, אם ימצאו חן בעיניו, יוכל להקל בדין ולראות מה ניתן לעשות עבורם, כל אחד לפי מעשיו.

ברשימות שהוגשו למלך על ידי שליחיו היסודיים, חולקו אנשי אותה ארץ לארבעה סוגים: בקטגוריה הראשונה סווגו האנשים הישרים שלא עשו כל עוול, והינם תמימים וישרי דרך, אשר לא העלו על דעתם למרוד במלך. בנוסף, הם מסודרים בחיים עם פרנסה, בית, בריאות וכדומה, ואינם צריכים לבקש מן המלך שום בקשה מיוחדת.

תחת הסוג השני, נרשמו האנשים שאמנם גם הם לא עשו מאומה ואין עליהם כל טענה, אך מכל מקום יש לצפות שינצלו את ביקור המלך כדי לבקש ממנו בקשות מיוחדות; לזה יש ילד חולה וזה פוטר מעבודתו, לפלוני נשרף הבית ולחברו נשטפו השדות עקב נהר שעלה על גדותיו, כל אחד וצרתו הוא, וכפי הנראה צפויים הם להגיע לפני המלך לבקש ולהתחנן לעזרתם.

הסוג השלישי, כלל את האנשים שאכן מרדו במלך וזלזלו בשלטונו. מצבם לא היה פשוט כלל, אולם חוץ מן העניין הזה - הכל זרם אצלם על מי מנוחות והם לא היו זקוקים לדבר מה מהמלך.

הסוג הרביעי היה קשה מכולם. הוא כלל את האנשים שאכן העלימו מס ורימו את המלך, אבל לא זו בלבד, אלא שהם עוד צריכים טובות רבות מן המלך, מאחר ומצבם המשפחתי והכלכלי לא היה שפיר כלל. נקל יהיה לנו לתאר לעצמנו, כיצד מרגישים אנשי אותה ארץ לקראת ביקורו של המלך:

מי שנמנה על הסוג הראשון היה שאנן וטוב לב, שכן אין לו מה לחשוש כי הוא לא חטא מאומה, וכן אין לו צורך להתחנן עליו לפני המלך. אלו המסווגים בקטגוריה השניה מתרגשים יותר - אין להם סיבה לחשוש מעונשיו של המלך, כי ישרים ונאמנים הם. אך עדיין מקווים הם כי יתאפשר להם לשטוח את בקשתם לפני המלך, ולקבל ממנו את הטובות להן הם זקוקים.

בני הכת השלישית בוודאי כבר חוששים הם לנפשם. הם ודאי מתחרטים על קלות הראש בה נהגו כלפי המלך, ומקווים שיזכו לחנינה וחמלה מאיתו, ומכיוון שהם אינם זקוקים לדבר נוסף מן המלך למעט עניין זה, הם תולים את ייבם בכך שיסתגרו בבתיים עד יעבור זעם, ולא יצטרכו להתמודד בהכרח מול זעמו של המלך.

הפחד והחשש הגדולים ביותר, קיננו בליבותיהם של אנשי הכת הרביעית. אם למשל היה מגיע שר או שליח אחר, הם היו יכולים אולי לשחדו בשלמונים ולהנצל. אבל כאן - הלא מגיע המלך הגדול בכבודו ובעצמו - אשר אותו אין לשחד, וכיצד ימחול על כבודו? ולא זו בלבד,

"אני זוכר שזכיתי אז לראות מחזה שהיה נראה לי לא מציאותי בעליל. ראש הישיבה, הגר"מ שפרן שליט"א, הקים במקום עירוב, מהרגע להרגע!"

שיחה מרתקת עם הרה"ג ר' מאיר שפרכר, ששיעוריו המיוחדים ב'דרשו' סוחפים אחריהם אלפי מאזינים מדי יום • על לימוד מסכת עירובין, על הקושי שנעלם כלא היה, ההפתעה האדירה של הלומדים והחידוש המיוחד בשיעורי 'דרשו'

יעקב א. לוסטיגמן



"אני רוצה לפתוח בסיפור", אומר הרה"ג ר' מאיר שפרכר, מיד כשאנחנו מתחילים לשוחח. "אתה רוצה לדבר איתי על מסכת עירובין נכון?! אז הנה יש לי בשבילך סיפור. אחר כך תשאל אותי מה שאתה רוצה".

הקשבתי ברוב קשב, והנה הסיפור לפניכם, במלואו:

"זה היה לפני למעלה מעשור וחצי. הייתי אז בחור ישיבה, ולמדתי בישיבת 'נועם התורה', בראשותו של הדיין הנודע הגאון רבי מנחם מנדל שפרן שליט"א. כמו בכל ישיבה, גם אנחנו יצאנו ל'שבת התאחדות' מדי פעם, ובאחת הפעמים הגענו למקום שנקרא 'חוף הוואי', על שפת הכינרת.

"זה מתחם נופש, עם צימרים, חדר אוכל, וכמובן הרבה מאוד חוף. "מה שלא היה שם, זה עירוב. עירוב חצרות, שמאפשר לטלטל חפצים מהצימרים לחדר האוכל וממנו למטבח וכין להיפך.

"אני זוכר שזכיתי אז לראות מחזה שהיה נראה לי לא מציאותי בעליל. ראש הישיבה, הגר"מ שפרן שליט"א, הסתובב שם עם כמה מהתלמידים שלקחו איתם סליל גדול של חוט, כמה כלים, עמודים מאולתרים ועוד, ולאחר סיור קצר הוא פשוט הקים במקום עירוב, מהרגע להרגע.

"כאן לא צריך לעשות כלום", אמר הגר"מ לתלמידים, "יש כאן סלע גבוה יותר מעשרה טפחים והוא משמש מחיצה טבעית. שם צריך להעמיד לחי, פה צריך להוסיף עוד עמוד, כך בשטח, בלי לעיין בספרים ובלי להתייעץ עם רבנים אחרים, הוא עמד והקים עירוב כשר למהדרין מן המהדרין.

"וזה בכלל לא התחום שבו הוא מפורסם וידוע", חשבתי לעצמי. "הוא בכלל רב של 'חושן משפט', הוא מפורסם בכל העולם כדיין בכיר וכבר סמכא שאין שני לו כמעט בכל הקשור לדיני ממונות, חושן משפט, אבל עירובין? מה הקשר?"

"ובכן, מסתבר שלא צריך שיהיה קשר. זה חלק מהתורה, וכל יהודי תלמיד חכם, צריך לדעת את כל חלקי השולחן ערוך.

"עמדתי שם מהצד, והסיפור הזה חרש חריש עמוק בליבי", מספר הרב שפרכר. "אני זוכר שבאותו יום שישי, שעות אחדות לפני כניסת השבת, גמלה בליבי ההחלטה שגם אני רוצה לדעת את הלכות עירובין. אם לא באופן כל כך חד וחזק כמו הרב שפרן, לפחות ברמה הבסיסית ביותר. אני חייב לדעת לפחות את מושגי

היסוד בחלק הזה של התורה. לא ייתכן שיש חלק שלם בתורה שלנו, תורת ישראל, שאנחנו פשוט לא מכירים אותו. משאירים אותו רק לרבנים המפורסמים והמומחים בנושא, וזהו.

"כשהתחלנו עכשיו ללמוד עירובין, במסגרת 'הדף היומי', שב הסיפור הזה והכה בי בעוצמה רבה. אני זוכר אותו בצורה כל כך מוחשית כאילו זה היה אתמול".

אבל 'עירובין' נתפס כנושא שלא כל אחד מסוגל לדעת ולהבין, למה באמת?

"יש שלוש מסכתות שידועות כמסכתות קשות כביכול, שלא כל אחד יכול להבין אותן, אלא אם יתאמץ ויטייג באופן יוצא דופן. מסכתות ע"ן: 'עירובין', 'במות' ו'נדה'.

"האמת שזה נכון, המסכתות האלו באמת יש בהן קושי מיוחד, אבל יש סיבה לקושי הזה, ואם מבינים את הקושי הספציפי של כל אחת מהן, ולומדים איך לפתור אותן, הן לא יותר קשות או מורכבות מכל מסכת אחרת בש"ס. במקרה של עירובין הקושי נובע מזה שמדובר על דוגמאות שאמורות להיות מוחשיות. בנינים, רחובות, מבואות, שערים, עמודים, לחיים וכו'. הבעיה שאת רוב המושגים הללו אנחנו לא מכירים כיום, הם פשוט לא קיימים. אין בימינו רחוב אחד שעונה להגדרה ההלכתית של 'מבוי'.

"זה עולם מושגים שאמור להיות הכי פשוט, ובזמן שהאמוראים למדו את ההלכות האלו זה באמת היה פשוט, כי הם דיברו על צורת הבנייה והרחובות שהיו קיימים אז, אבל בימינו המציאות השתנתה, ולכן קשה לנו להבין על מה הגמרא מדברת.

"זה אכן קושי רציני מאוד. במשך הרבה מאוד שנים לא היה פתרון אמיתי לקושי הזה. תנאי הדפוס לא אפשרו להדפיס ציורים מפורטים, היו תרשימים מאוד בסיסיים וממש מועטים שרש"י שרטט, ושמפרשים אחרים שרטטו, אבל זה לא נתן תשובה הולמת. ב"ה אכשר דרא, ובשנים האחרונות יוצאות מהדורות מפוארות, כל אחת מתעלה על קודמותיה, עם תמונות וציורים מדהימים, בפרוט נפלא, ועם דיוק נמרץ של כל פרט ופרט, קשה מאוד למצוא טעויות בתמונות הללו, הן פשוט מלאכת מחשבת ויצירת אמונות של ממש. לא פחות מכך".

הציורים האלו באמת עוזרים תוך כדי הלימוד?

"בוודאי!! בלי שום ספק. במחזור הקודם העברתי שיעור במסכת עירובין לקבוצה שהיתה מורכבת בעיקר מבעלי בתים. אחד מהם היה יהודי שחזר בתשובה זמן לא רב קודם לכן. הוא לא למד מימיו גמרא, והתחיל ללמוד רק בתחילת המחזור הקודם של 'הדף היומי'. הוא למד את מסכת ברכות, לאחר מכן את מסכת שבת, והמשיך במסכת עירובין.

"תחשבו על זה, יהודי שהתחיל ללמוד גמרא רק לפני חצי שנה. איזה סיכוי יש לו להבין את מסכת עירובין, שבה אפילו תלמידי חכמים ותיקים, ובוודאי רוב רובם של בוגרי הישיבות, אינם מוצאים בה ידיים ורגליים...

"אבל מה, למדנו עם ציורים. ואני כל השיעור הייתי צמוד לציורים. למדנו על 'מבוי עקום', במקום להתחיל להסביר, אמרתי להם שישתכלו בציור ל"ג. כולם מסתכלים רגע אחד בתמונה, מבינים בדיוק על מה מדובר, וממשיכים. קלי קלות. ממש ככה! אז בעצם עקרנו את הקושי המיוחד של מסכת עירובין משורשו, ונשארנו עם מסכת קלה להבנה, נגישה, מובנת היטב, מתוקה מדבש!!! אח, איזו מסכת נפלאה זו מסכת עירובין".

אז בעצם כל אחד יכול...

"בוודאי. כל אחד יכול!! זה היה נכון גם קודם, לפני שהיו הציורים המופלאים הללו, ועכשיו ביתר שאת. כל אחד יכול, ללא יוצא מן הכלל, ואפילו אין צורך להתאמץ בשביל זה יתר על המידה".

השאלה אם לא איחרנו את הרכבת. זה כבר שבוע שני ללימוד המסכת, מי שיצטרף עכשיו, יפגר בעצם אחרי לומדי הדף היומי במשך שבועות ואולי אפילו חודשים ארוכים... אולי עדיף לחכות למסכת הבאה...

"יהודי צריך לדעת שתמיד מאוחר, ואף פעם לא מאוחר מדי.

"כן, מאוחר, נכון, בוודאי שכבר הפסדת הרבה אם עוד לא הצטרפת. הפסדת את כל מסכת ברכות ושבת, וכן את הדפים הראשונים של מסכת עירובין.

"אבל זה לא מאוחר מדי. גם עכשיו אפשר להצטרף. אפשר להתחיל מדף ז' או ח', יחד עם כולם ולהתקדם הלאה, ובהמשך להשלים את הדפים החסרים. אפשר גם להתחיל מתחילת המסכת ולנסות להדביק את הקצב בתוך שבוע או שבועיים. כל אחד צריך לעשות את הבחירה שלו, מה מתאים לו, איך הוא חושב שיש סיכוי שהוא יצליח יותר.

"יש לי גישה שעשה 'סיום הש"ס' בערך חצי שנה אחרי מאות אלפים מסיימי 'הדף היומי'. למה? כי הוא התחיל בפעם הקודמת באיחור של כמה חודשים, ובמשך שבוע וחצי שנים הוא ניסה להדביק את הפער. הוא היה מאוד מאוד עקבי, אבל אף פעם לא הצליח להגיע ממש לדף שכולם לומדים. אז זה לקח לו כמה חודשים נוספים, והוא זכה לסיים את הש"ס. לא כל אחד מסוגל להחזיק מעמד ככה לבד לאורך שנים, בפיגור ניכר, אבל כל אחד צריך לעשות את החשבון שלו איך להדביק פערים ואיך להספיק בסיימתא דשמיא".

נחזור לנושא העירובין. ההרגשה היא שכיום הנושא הזה קצת פחות נוגע לנו בחיי היום יום, ויש כאלו שקצת פחות נמשכים ללימוד המסכת הזאת בגלל זה.

"מה כן נוגע לנו בחיי היום יום? יש לך שור שנגח פעם את השור של השכן ממול? אתה מכיר מישהו שיש לו? חפרת פעם בור ליד החצר של השכן? מי מאתנו שחט לבד תרנגולת והיה צריך למלוח אותה או לקבוע אם הבהמה כשרה וכדו'?

"רוב המסכתות של הש"ס לא מעשיות כביכול בימינו. אנחנו אוכלים מאכלים עם הכשר, קונים ארבעה מינים עם הכשר, שומעים תקיעת שופר מבעל תוקע מומחה, מתפללים בבית כנסת שיש בו רב שממילא פוסק את כל ההלכות, למרבה הצער כל סדר 'קדשים' ורוב סדר 'טהרות' גם לא נוגעים לנו בכלל בזמן הזה. עם מה נשארנו?

"אבל האמת היא שההיפך הגמור הוא הנכון. עירובין לא נוגע למעשה? זאת מסכת מעשית מאוד לכל אחד שיוצא מהבית בשבת קודש. זה שההלכה נפסקת על ידי הרב, לא אומר שההלכות אינן מעשיות.

"מעבר לכך, לימוד תורת ה' הוא מצווה מעשית בפני עצמה, גם אם המצווה שאנחנו לומדים לא נוגעת לנו למעשה. זה חלק מתורת ה', ואנחנו צריכים ללמוד, ושמחים ללמוד!

"ובכלל, הלכות עירובין אולי לא מעשיות עבורנו בדרך כלל, אבל יש מקרים שבהם הן נעשות מעשיות מאוד. אם לא נדע את ההלכות, למרבה הצער אנחנו עלולים להיכשל בלי לדעת בכלל שעשינו משהו לא בסדר.

"התחלתי את השיחה שלנו בסיפור על הגר"מ שפרן. הנה ההמשך של הסיפור: אחרי שכבר עשו עירוב כשר ומהודר, הבחורים רצו ללכת למקווה והתחילו לחפש באזור. כמובן שחלק מהבחורים אמרו 'מה הבעיה? נטבול בכינרת', וכך עשו.

"ואז עלתה שאלה, האם בשבת בבוקר לפני התפילה מותר לטבול בכינרת? כמובן ניגשו לגר"מ שפרן שמייד אמר שמותר לטבול, אבל הבעיה היא שביציאה מהכינרת, עד ההגעה לשטח המוקף עירוב, יש בעיה של טלטול המים שנספגים בשיער, אסור לטלטל אותם למרחק של יותר מארבע אמות משפת הכינרת. וכך בשבת בבוקר כולם הלכו לטבול, התלבשו ממש צמוד לכינרת, וחיכו בתוך הטווח של ארבע אמות משפת הכינרת, עד שהשיער התייבש, לפני שיכלו לחזור אל תוך השטח בו שבתנו.

"לפני כן, הייתה שאלה אם המקווה שבנוי ביישוב הסמוך נמצא

בתוך תחום שבת. חשבנו לעשות 'עירוב תחומין', והיו לנו הרבה מאוד שאלות שנוגעות לדיני עירובין.

"זה היה מעשי מאוד. וזה מעשי גם בהרבה הזדמנויות אחרות, כשנוסעים לחו"ל, כשמתארחים בכל מיני מושבים ומקומות שבהם אין עירוב, או שיש עירוב ברמת הידור נמוכה יחסית, צריך לדעת לפחות את הבסיס של ההלכות, שנדע מתי לשאול רב, איך צריך לנהוג למעשה".

אולי תספרו לנו בכמה מילים, על החידוש בשיעור שלכם ב'דרשו', עם התמונות והציורים?

"כמו שאמרת קודם, הנושא של התמונות והציורים מאוד חשוב להבנת הסוגיות במסכת עירובין. לכן הוספנו ב'דרשו' ציורים בשיעור המצולם, תוך כדי השיעור מופיע על המסך גם הציור הרלוונטי לעניין, מה שמקל מאוד על הבנת הנלמד.

"אני חייב לציין לשבח את טובת העין שנהגו בנו בהוצאת 'מאורות הדף היומי' וב'ממלכת התורה עוז והדר' וכן ארגון 'קול הלשון', שבאמת אפשרו לנו להשתמש בתמונות שלהם, כדי לזכות את הרבים ומתוך רצון להגביר את לימוד התורה ואת ידיעת התורה. הקב"ה ישלם להם שכרם בכפל כפליים.

"התרומה הזאת של התמונות, היא עצומה, כי בלי תמונות, קשה מאוד להסביר. נסה בבקשה להסביר לעיור איך נראה עץ... זה מאוד מאוד מורכב. יש לו גזע, שזה סוג של עץ כזה, רגע, הוא לא ראה עץ, בקיצור הגזע הזה מחוספס, ויוצאים ממנו ענפים, שזה כמו גזעים אבל יותר צרים ובמקום להיות מחוברים לאדמה, הם מחוברים לגזע, ומהענפים יוצאים ענפים עוד יותר דקים ומהם יוצאים עוד ענפים, דקים עוד יותר, ומהם יוצאים עלים, ירוקים כאלו, כמו של דשא, אבל יותר עגלגלים, ויותר ירוקים.

"הבנת? לא! אם לא ראית עץ, יהיה מאוד מאוד קשה להסביר לך איך הוא נראה. ואם ראית עץ, אין מה להסביר. זה פשוט מאוד.

"גם התמונות במסכת עירובין זה אותו הדבר. אם לא ראית תמונה, קשה להסביר לך ולפעמים כמעט בלתי אפשרי. אם ראית תמונה, אין מה להסביר. ממש ימים הלאה. זה קל, פשוט וברור כל כך שקשה להבין איך יכולת בעבר להסתבך שעות שלמות כדי להבין את הציור הזה איך הוא נראה".

אולי תתנו לנו גם 'טיפ' קטן ללימוד מסכת עירובין?

"להשתדל לשמוע שיעור גם מאנשים אחרים, ולא רק ללמוד לבד בכוחות עצמך. ללמוד לבד זה נפלא, אבל לשמוע שיעור ממישהו אחר זה נותן ביטחון שאכן אתה בכיוון הנכון.

"גם אני, כמגיד שיעור בעצמי, משתדל מאוד לשמוע את הדף לפחות פעם אחת גם ממגיד שיעור אחרים, וזה לא משנה אם זה בבית הכנסת או שיעור מוקלט וכדו'. הרעיון הוא אותו רעיון, לקבל זווית הסתכלות נוספת על הדף, לקבל ביטחון, לשים לב לדברים

ונקודות שלא שמת לב אליהם בעצמך".

לסיום, איך הציבור מגיב ללימוד עירובין בכלל, ולציורים שנוספו

בשיעורים המצולמים ב'דרשו' בפרט?

"התגובות מדהימות. בדרך כלל מקבלים תגובות בסוף מסכת. אנשים מתרגשים לסיים מסכת ויוצרים קשר עם המגיד שיעור להודות לו. זאת תופעה מאוד מוכרת וידועה. אבל בעירובין, מגיעות המון תגובות גם עכשיו, בתחילת המסכת.

"המכנה המשותף בין כל התגובות זו ההפתעה. אנשים פשוט מופתעים שהם מבינים את מסכת עירובין. רבים היו פשוט בטוחים שהם יפלו מיד עם תחילת המסכת. כשהם רואים שכבר עברו ששה דפים והם עדיין אתנו, ומבינים מצוין, הם מתבלבלים, רגע, איפה הקושי שהבטיחו לנו? אולי הקושי הזה עוד מחכה לנו מעבר לפינה ויפיע רק מדף י' או מדף ט"ו והלאה?

"בדרך צחות אומרים, שה'עוילם' לומד את מסכת ברכות כי זאת המסכת הראשונה, אחר כך 'באה שבת באה מנוחה', רבים נופלים מהלימוד. 'עירובין' זה כבר ממש 'מחוץ לתחום', ומסכת 'פסחים' היא בבחינת 'בל יראה ובל ימצא' חלילה וחס...

"אני חושב שצריך לחדד את ההבנה שמסכת עירובין זה אחד המכשולים המשמעותיים ביותר בדרך לסיום הש"ס. מי שמצליח לעבור את המשוכה הזאת, וכמו שאמרנו כל אחד יכול, מובטח לו שהוא כבר בדרך לסיים את הש"ס כולו. כי אם שרדת את מסכת שבת שהיא מסכת ארוכה מאוד, הכי ארוכה בש"ס במספר המילים, ככה אומרים, ואת מסכת עירובין שהיא אחת משלושת המסכתות הקשות ביותר בש"ס, אז למה שלא תסיים את כל שאר המסכתות בסייעתא דשמיא".

עוד 'לסיום' אחד קטן: עד כמה 'משבר הקורונה' השפיע על ההשתתפות בשיעורי 'הדף היומי'?

"כמובן שכמו כל דבר אחר גם שיעורי הדף היומי הושפעו, לטוב ולמוטב. הרי ידוע המעשה שמספרת הגמרא עם רבי עקיבא, שהיה בספינה שטבעה בים וניצל, ושאלו אותו איך הוא ניצל והשיב "דף של ספינה נזדמן לי, ועל כל גל וגל נענית לו בראשי".

"רבים כבר דרשו את הגמרא הזאת על לימוד 'הדף היומי' שזה ה'דף של ספינה', ובימינו כשאנחנו מוטלים בים הסוער של משבר הקורונה, ולא יודעים אילו גזרות חדשות ייפלו עלינו בעוד שעתים, הדבר היחיד שנותן לנו יציבות של 'הדף של ספינה' הזה, שעל כל גל וגל, הן בגל הראשון של הקורונה והן בגל השני ואם חלילה יהיו גלים נוספים, אנחנו תמיד מחזיקים ב'דף היומי', מונעים בראש וממשיכים הלאה, אל הדף הבא, אל המסכת הבאה. זה מה שתמיד ליווה אותנו, וזה מה שילווה אותנו גם עתה, בעז"ה".

(עוז והדר)

קבל את גליון 'לקראת שבת' ישירות למייל
שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il



'פלאי פלאות!' - זעק שוב הבן, ורץ לקרוא לאמו, שהמתינה למטה בסבלנות. 'הגנבים היו בבית, הדלת נעקרה מציריה, הם נכנסו פנימה - וגם יצאו. אבל הם פשוט לא נגעו בכלום, לא לקחו דבר, לא שברו פריט. הכל ניצב על מקומו בשלום. לא מבין איך זה יתכן...'

מה גרם לגנבים לעזוב מבלי לגנוב?



הרה"ג ר' אשר קובלסקי שליט"א

'תמים תהיה עם ה' אלקיך' (דברים י"ח, י"ג)

החלום של כל בן אנוש, הוא לחוש מוגן ושמור, בידיים טובות ובטוחות, בכל עת ובכל שעה. יש לנו הישגים רבים שהשגנו בס"ד, כמו הצלחות רוחניות, בריאות טובה, ילדים מתוקים, פרנסה, בית, ועוד ועוד. ברגע של התבוננות, נקל להבין שכל הנכסים האלה הם חמקמקים מאוד. לפעמים, חלילה, ניתן לאבד הכל ברגע אחד. איך ניתן להבטיח ש'לי זה לא יקרה'?

ואם כך בימי שגרה, על אחת כמה וכמה לנוכח התמודדות. בין אם מדובר בקושי רוחני - והאדם חש שמשוהו שהשיג בעמל ויזע קשה לו לעמוד בו, ובין אם מדובר בקושי אחר - והוא מרגיש שיש מה שמאיים על חייו, על בריאותו, על ילדיו, על כספו ופרנסתו. כשמגיע רגע של התמודדות, של קושי - כל אחד מחפש משהו להישען עליו, מישהו לבטוח בו.

בקיצור, בחיים צריך 'כיפת ברזל', נגד כל רקטה שעלולה לחולל הרס בחיינו, בדמות מכתב מהרופא, מהמוסד בו ילדנו לומד, או מהבנק... אבל 'כיפת ברזל' אמיתית, שמייטת את כל הקשיים, שמבטיחה את הביטחון האישי ברמה המקסימלית, במאה אחוזי הצלחה. האם יש 'כיפת ברזל' כזו? האם יש פוליסת ביטוח או שכפ"ץ שמעניקים הגנה ברמה כה מושלמת?!

ובכן, יש ויש, וזה אפילו לא עולה כסף, אלא טיפונת מחשבה, קצת התבוננות. כשאנו מחשבים חשבוננו של עולם, שכל מה שיש לנו, כל נכס שרכשנו, כל מעלה שהשגנו - הכל מידי הטובות והרחומות של בורא עולם, שהוא הכי חזק, הכי גיבור, כל יכול שהכל הכל נתון בידינו, העבר, ההווה והעתיד, והוא רוצה בטובתנו, דואג לנו - אנחנו יכולים להיות רגועים כי אנו בידינו!

כמו ילד שמגיע לגינה השכונתית, והוא יודע שיהיה ראשון בנדנדה, אף אחד לא יעליב אותו, איש לא יקח מידי את החטיף - בגלל שאביו הוא ראש העיר! - על אחת כמה וכמה, שאנחנו יכולים להסתובב בעולם בתחושה הנפלאה והעילאית הזו, שאבא שלנו הוא לא ראש העיר - הוא בורא עולם, יש לנו על מי להישען, יש לנו במי לבטוח! נכון, בחיים יש קשיים והתמודדויות, אבל אנו יודעים ומאמינים שהם מתוכננים מראש, הם לטובתנו, אבא שלנו האוהב שירטט את התוכניות הללו, יצר ויצק אותן. מה יש לנו לדאוג? ממה אנו אמורים

להיות מוטרדים?! - הרי אבא שבשמים לצידנו, כל מה שעובר עלינו הוא בדיוק לפי התוכניות שלו, והוא שומר עלינו, מציל אותנו, מגן בעדנו, דואג לנו!

ומה שמדחים ביותר הוא, שככל שמחדדים את הביטחון בעומק הלב - כך הוא הופך למציאות. כשאדם מתחזק בביטחון בה', כשאדם מפנים אל לבו את ערך הביטחון, כשאדם בוטח בה' בכל העוצמה, נשען עליו, רגוע בחסותו, שליו ושאנו כי הוא יודע שהוא בידיים טובות - עד מהרה יראה שזה אכן כך, ורוב קשייו נפתרים באופן פלאי!

ה'חפץ חיים', בביאורו לפרק ל"א בתהלים, חושף פן נוסף, מימד שמימי נשגב: הן איש מאיתנו לא מושלם, ולפעמים, יש אדם שאינו זכאי לישועה. מה לעשות, הזכויות שלו לא מספקות. הוא נתקל בבעיה, בהתמודדות לא פשוטה, והמחשבון השמימי מורה שאין מנוס מכך שיעבור את הקושי הזה מתוך כאב, אין לו זכאות להיוושע, כמה עצוב ושורף בלב!

אבל יש בשמים משהו שעוקף את המחשבון. והוא - הסכיתו ללשונו של ה'חפץ חיים': 'אפילו אדם שאינו הגון אלא שחזק בטחוננו בהשם, כח הביטחון מגן עליו!' - כלומר, הואיל והאיש בוטח בה', אזי למרות שאינו זכאי ולא ראוי לקבל את הישועה, למרות זאת הוא זוכה בה, כי הביטחון בה' מספק לו את הישועה!

דבריו אלו של ה'חפץ חיים', הם תגלית עבורנו. בוודאי, צריך לעשות השתדלות, להילחם ביצר, לדאוג לבריאות, לפעול למען הילדים,

לשמור על הנכסים. אבל צריך לעשות זאת בפרופורציה הראויה, ולזכור שאין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים, אנו בטוחים רק בו, סומכים רק על מלכנו - המלך החזק בעולם, ששומר ומגן עלינו, דואג לנו!

פרשת השבוע מעניקה לנו את המתנה הזו, מצווה עלינו 'תמים תהיה', להאמין בה' בלב שלם, בתמימות גמורה, וכפי שרש"י מפרש - להתהלך עמו בתמימות, לסמוך עליו. הוא יודע מה לעשות טוב מאיתנו, הוא גם דואג לנו יותר מכפי שאנו דואגים לעצמנו... ואם כך נעשה, יקויים בנו חלקו השני של הפסוק "עם השם אלוקיך", נחוש שאנחנו אתו, בידיו, שמורים ומוגנים, ועין בעין נראה כי הביטחון בה' יתברך אינו מאכזב, הוא מביא בכנפיו ישועות גדולות ורוגע נצחי!

גנבים בעיצומה של השבת...

מנקה הדעת שבירושלים היה הגאון רבי אברהם משה גרוסמן זצ"ל. בין שלל מעלותיו, הצטיין רבי אברהם משה במידת הביטחון. הוא היה 'בעל ביטחון' אמיתי, שחש באמת את יד ה' מלווה אותו, מחזיקה אותו בכל צעד ושעל, ובכל עת - הרבה לדבר ולחזק את מידת הביטחון. כדי לחזק את בטחונו בה', נהג שלא לנעול את דלת ביתו בלילות שבת. 'לשבת יש זכות עילאית, השכינה שורה בעולם. אני בוטח בהשם, אין צורך לנעול את הדלת!' - קבע.

לימים, התקיימה שבת 'שבע ברכות' לנכדתו הראשונה, והוא עמד לעזוב את ביתו בערב שבת, לכל השבת. באותו הזמן התחולל גל פריצות, במשך תקופה היו הגנבים פורצים ובוזזים מכל הבא ליד, כמעט מדי לילה. לאור זאת, ביקשה רעייתו כי יחרוג ממנהגו, וינעל את דלת הבית כשיעזבו אותו בערב שבת.

אולם רבי אברהם משה, רוח אחרת היתה עמו, הפוכה בתכלית: 'ההיפך הוא הנכון!' הכריז כשפניו קורנות באושר, 'הרי זה בדיוק הזמן לשים מבטחי באבא שבשמים, לבטוח רק בו. אם בכל שבתות השנה אינני נועל את הדלת, והרי אין בכך חידוש כה גדול כי אני נותר בבית, הרי שבשבת זו - ניתנת לי ההזדמנות להפנים ולהטמיע ביטחון אמיתי, להשאיר את הדלת לא נעולה למרות שאינני נוכח בבית בשבת. הרי זו ההזדמנות שלי להתחבר לאבא, להישען עליו לחלוטין!'

רעייתו, שכבר הכירה את בטחונו המלא בה', נדבקה עד מהרה בהתלהבותו, וניאותה להסכים לכך - אף שלא ישהו בבית, ולמרות גל הפריצות הנורא המשתולל בלילות החולפים בשכונה. הם נסעו לשבת שעברה עליהם בטוב ובנעימים, אולם כבר בדרך חזור הביתה, ליבה ניבא לה רעות...

'יש לי תחושה שגנבים דווקא כן ביקרו בביתנו', לחשה, 'אוושת לבי רועדת כעלה נידף. אינני מעיזה לעלות הביתה ראשונה, לא רוצה לראות את המחזה הנורא בעצמי - אם קרה...' - אמרה בחשש בולט. ורבי אברהם משה? - בטחונו לא סר ממנו: 'אבא שבשמים שומר עלינו, רק הוא. אנחנו עם אבא!' - הכריז בגאון, ועלה הביתה יחד עם בנו בצעדים קלים...

אולם, כשהגיעו לקומת ביתם, נחרד הבן. אין מה לטעות. היו כאן

גנבים, ביקרו גם ביקרו. צירי הדלת היו עקורים ממקומם, הדלת עמדה באלכסון מובהק, סדק לא צר נפער בין הדלת למשקוף, מישוהו התפרץ פנימה...

הבן נזעק: 'אוי, אבא, תראה מה קרה, הגנבים ביקרו אצלנו!' - צעק באימה, מי יודע מה נשאר, אם נשאר, ואיך נשאר...

אולם האב - רגוע ושלו, בטוח בה', שאנן כתמיד. 'אבא שבשמים שומר עלינו, אני סומך עליו, רק עליו. אם מגיע לנו נזק - נקבל אותו באהבה. אבל אני חושב שאבא שבשמים לא רוצה להזיק לנו, ולכן לא באמת ניזוקנו. המתן קמעא ונראה...'!

הם פותחים את הדלת, לבו של הבן הולם בפראות, לבו של האב רגוע כתמיד. נכנסים הביתה, ו... כלום!

הכל עומד על מקומו בשלום. הויתרינה ניצבת על מקומה, אפילו גביעון לא נע. במגירה בחדר השינה כל התכשיטים במקומם, אף עגיל לא זע. הבית כולו נראה בדיוק כפי שעיזבוהו, ידם של הגנבים לא פגעה ולו במגבת או בנייר טישו!

'פלאי פלאות!' - זעק שוב הבן, ורץ לקרוא לאמו, שהמתנה למטה בסבלנות. 'הגנבים היו בבית, הדלת נעקרה מציריה, הם נכנסו פנימה - וגם יצאו. אבל הם פשוט לא נגעו בכלום, לא לקחו דבר, לא שברו פריט. הכל ניצב על מקומו בשלום. לא מבין איך זה יתכן...' - דיווח הבן לאמו...

והאב, רבי אברהם משה, נענה ואמר: 'האומנם לא תבין איך זה יתכן?! והלא אני מסביר לא מהיום ולא משלשום, שבורא עולם שומר עלינו ועל ביתנו. וכי חשבת שגנב יכול לגנוב כשבורא עולם שומר? הלא הוא ניצב פה, אני חש זאת, אני מרגיש אותו, אני בוטח בו. הניתן לגנוב ממני?'

זה שגנב נכנס הביתה ולא גנב מאומה - זה יתכן. מה שלא יתכן - זה שגנב יכנס לבית של מי שבטוחים בבורא, ויוכל לחולל שם נזק מכל סוג שהוא. זה לא יתכן, כי כשחיים את נוכחות אבא שבשמים בחיינו, כשחשים את יד הבורא עימנו - ידיו של הגנב קשורות, עיניו סומות, גם אם יתפרץ פנימה - אינו יכול לעולל מאומה!

רבי אברהם משה סיים את דבריו, ועבורו, ועבור בני ביתו, היה זה שיעור חי בביטחון מלא בה', כיצד הוא נראה, מה הוא מחולל. מה שמפתיע הוא, שלימים התבררה הסיבה:

כעבור תקופה קצרה, נלכדו הגנבים בידי המשטרה, ונחקרו. התברר, כי הסיבה לכך שלא נטלו דבר מבית הגרוסמנים, היתה בדיוק לכן - כי לאחר שעקרו את הדלת מציריה, גילו שלא היתה נעולה, הסיקו שבעל הבית בסביבה, ומיהרו להימלט... מסתבר, שאותה פעולה שעלולה להיחשב כמותירה פריצה קוראת לגנב - היא ששמרה על הבית! כן כן, הביטחון המופלג שהוביל לאי נעילת הדלת - הוא שהניס את הגנבים בלי שגנבו דבר!

סיפור זה, שהובא בספר המדהים 'אוצרותיהם אמלא' של דודי, הרה"ג רבי אליעזר טורק שליט"א, ברור כי אין מטרתו לעודד אי נעילת דלתות. כל אדם מחוייב להשתדלות, לשמור על ביתו. אבל יש בו גילוי עצום ומהדהד:

בבוקר המתינה לו הודעה בה אביו מבשר שהתקבל לפגישה בכבוד וביקר, העשיר הקשיב לכל הבקשות בסבלנות, ונענה לכל הבקשות אחת לאחת - כולל לתת 3,000 דולר להדפסת הספר!!! לא יאומן כי יסופר!

החבר מתחיל לחפש אחר גיליון פסח החולף - מס' 227, בו פורסם הסיפור של אביו, שגייס כסף לשיבת בין הזמנים, ודווקא כשנראה היה כי אבדה כל תקווה - התחזק בביטחון בה' וראה ישועה פלאית. אלא שבדיוק אז נעלם העלון מעיניהם, ואילו בחור אחר שנכח בשיחה ציין כבדרך אגב, כי העלון מצוי בחדרו. מיודעינו הבחור ממחר לחדרו של הלה, אולם לאכזבתו, הגיליון שנמצא אינו גיליון פסח - 227 שחיפש, אלא גיליון פרשת 'בהר' - 230.

למרות שהתאכזב, החל לקרוא בגיליון האמור, ואז גילה כי גם בו, הפלא ופלא, מופיע סיפור מדהים על ראש ישיבה שיצא לחו"ל לגייס כסף, ורק כשהתחזק בביטחון אמיתי ומלא בה' - הצליח. באותו רגע, החליט גם הוא להתחזק בביטחון, להאמין שבורא עולם דואג לו, ובעזרת ה' הכסף בוא יבוא. גם כשההיגיון הזכירו שכנראה לאיש כבר לא יהיה זמן היום, וגם אם יהיה זמן - הרי בעבר לא נענה לבקשה זו, ואם יענה - כמה כבר יתן... - בקיצור, הסיכויים קלושים...

ולמרות זאת, עלה על יצועו רגוע ושלי, בטוח בה', מתחזק באמונה, נשען על אבא שבשמים שישלח לו את הכסף, משוכנע שעם שחר תמתין לו הודעה בתא הקולי, ובה אביו יבשרו כי יש את מלוא הכסף הדרוש להדפסת הספר...

ומה שהכי מדהים - שזה בדיוק מה שקרה: בבוקר המתינה לו הודעה בה אביו מבשר שהתקבל לפגישה בכבוד וביקר, העשיר הקשיב לכל הבקשות בסבלנות, ונענה לכל הבקשות אחת לאחת - כולל לתת 3,000 דולר להדפסת הספר!!!

לא יאומן כי יסופר! אף שהאיש לא נענה בעבר, למרות השעה המאוחרת, ועם כל הבקשות האחרות שאביו ביקש - העשיר פשוט נתן את הכסף! כאשר הבחור התחזק בביטחון בה', כאשר היה ברור לו שהכסף בדרך אליו, כאשר הצליח להירדם ברוגע מתוך אמונה בבורא עולם - אזי כשהיה בעיצומה של שינה עמוקה, 3,000 דולר הועברו למענו!

כאן המקום להודות להבה"ח ח. מ. הי"ו שחזק את כולנו בסיפור

ככל שמידת הביטחון בה' גדולה יותר - כך היא באמת מגינה, שומרת ומיטיבה. ככל שאדם מפנים אל לבו את הביטחון, ככל שאדם חי בעולם של אמונה תמימה, ככל שאדם חש כי ידו של ה' עמו, הולכת אתו, מבטחת אותו - כך יגלה כי בורא עולם באמת אתו, שומר עליו, מסדר לו את העניינים, דואג לו, והוא באמת יכול להיות רגוע...

יהודים יקרים, יש לנו אבא גדול וחזק, עוצמתי וכל יכול. כל מה שכל כך כדאי לנו לעשות, הוא להיות רגועים ושלוים, להישען עליו ולבטוח בו. וככל שנעשה זאת יותר, ככל שנחיה בתוכנו את העובדה הזו - כך נזכה לראות באמת את ידו עימנו, וחסדו לא ימוש מאיתנו!

סיפור רודף סיפור רודף סיפור...

לפעמים יש סיפורים, שהם שילוב מנצח של השגחה פרטית, התרגשות אין קץ, סגירת מעגל וגילוי שמימי מדהים. סיפורים כאלה מטלטלים את הלב, ומרגשים במיוחד כשהם משתלבים בין גווילי גיליון זה 'פניני פרשת השבוע'. כזה הוא הסיפור, אותו קיבלנו מגיבורו, הבה"ח ח. מ. הי"ו, אשר שלח לנו את הסיפור, והרי הוא לפניכם מכלי ראשון:

ובכן, הבחור ח. היקר, עבד במשך תקופה ארוכה על הוצאת ספר תורני לאור עולם. היצירה כבר הושלמה, וכל מה שחסר להדפסה, הוא תקציב. הוצאות ההדפסה נאמדות בכ-20,000 ש"ח, ובכדי לכסותן - ניסה הבחור לגייס כסף. חורף שלם שלח מכתבים, התקשר לאנשים, פגש נדיבים - ועדיין, כל שהצליח לגייס היה כ-8,000 ש"ח בלבד.

ביום מן הימים יצא אביו של הבחור לארה"ב לגייס כסף לצרכים שונים, והציע לבנו ליטול עמו עותק מהספר - אולי יצליח לגייס כסף גם עבור הוצאתו לאור. ואכן, בבואו לארה"ב, קבע האב להיפגש עם אחד מקרובי משפחתו, יהודי עשיר ובעל עסקים חובקי עולם. אף שהבחור עצמו ניסה לפנות אליו כמה פעמים ולא נענה, החליט האב לנסות אף הוא את מזלו, מה עוד שהוא מבקש להתרימו גם לצרכים אחרים.

ביום הפגישה התקשר הבחור לאביו כמה פעמים, ובכל פעם עודכן כי האב עודו ממתין לפגישה המיוחלת, אולם העשיר טרם התפנה. השעות נוקפות, הערב בניו יורק יורד, העובדים עוזבים את המשרד, ואביו של הבחור מוסיף להמתין בלובי, אולי יחוס העשיר וירחם. כשהשעה מתאחרת עוד, מנתח האב באוזני בנו כי הסיכויים הופכים לקלושים, ולכן, הוא ממליץ לו ללכת לישון, כי כבר לא נראה שיהיו חדשות טובות היום. 'ואם יהיו' - הבטיח האב - 'אשאיר לך הודעה בתא הקולי...'

בדרכו לישון, חולף הבחור על פני ידידו, הבה"ח יחזקאל דרוטמן הי"ו, ובשיחה סתמית סיפר לו על הקורה עכשיו בארה"ב, כאשר בתום ציפיה גדולה - נראה כי אבדו הסיכויים. להפתעתו, החבר נבעת והגיב: 'וכי נראה לך שאם אין סיכוי בעיניך אזי באמת אין סיכוי? - יש ויש! הסכת ושמע סיפור שאירע לאבי. בעצם, למה לך לשמוע, תקרא אותו. הוא פורסם בגיליון פסח של עלון 'פניני פרשת השבוע'...'

הויכוח ב'זכרון משה' על המקרה המזעזע שהביא את מרן רבי ישראל סלאנט להקים את תנועת המוסר?

מעשה נורא שהתרחש בוילנא, היה מוקד הויכוח בבית הכנסת 'זכרון משה'

הרב בנימין בירנצוויג

שפטים ושטרים, תתן לה בְּכַל־שְׁעָרֶיךָ (דברים טז, יח)



הגביר כמוֹבן הזמין את כל ידידיו ובתוכם גם את ידידו לשעבר הסנדלר שנשאר סנדלר פשוט ויגע במקצועו.

ונהגה הגיע שעת החופה של החתונה הגדולה, ובין המשתתפים הרבים נוכח גם ידידו הסנדלר.... כשראה הסנדלר הפשוט את ידידו הגביר הסנדלר לשעבר עומד תחת החופה המפוארת יחד עם גדולי הדור, חמת הקנאה בערה בו ולא היה יכול להבליג על קנאתו עד שעשה מעשה נפשע מאין כמותו..... הוא חלץ את נעלו מעל רגלו ניגש למחותן לעיני כל המכובדים שנכחו שם ושאל אותו בקול רם, 'כמה עולה לתקן נעל זו?' העשיר הסנדלר לשעבר כאשר שמע זאת לא ידע היכן לשים עצמו מרוב בושה ו...התמוטט...!!

ואמר מרן רבי ישראל - אם עד כדי כך יכולה להגיע השחתה של בן אדם, אם כך צריכים להפיץ את לימוד המוסר בכלל ישראל! כך סיפר רבי ועלוועל צ'צ'יק בנועם מתיקות. לעומתו אמר לו ר' נטע ציינברט, לדעתי לא זה מה שעורר את רבי ישראל שאדם יכול להיות כזה בעל קנאה עד שיגיע לדברים כאלו, זה לא היה חידוש בשבילו [וי"א שאמר כך שבשביל כזו השחתה לא צריך להפיץ את המוסר אין חשש שתתפשט השחתה מעין זו בקרב ההמון], החידוש הוא איך יכול להיות שהמחותן הזה היה כזה בעל תאות הכבוד שלא יכל להכיל בושה זו, הרי היה צריך להגיד לאותו סנדלר 'חייטני שימחתני'.

מבהיל! כשאדם לא שם עצמו כ'שוטר' על הכרעת שכלו, ונותן לרגשותיו לפרוץ ללא הגבל ומעצור, הרי יכול לצאת מכך חורבן נוראי לו ולכל הסובבים אותו! "שופטים ושטרים תתן לך בכל שעריך!"

מה עושה כאן המילה 'לך' במשפט הזה? האם לא היה ראוי לכתוב "שופטים ושטרים תתן בכל שעריך?"

שאלה זו העיר מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל בספרו דרש משה, והוא מבאר שיסוד גדול מגלה לנו התורה בהוספת מילה זו - התורה באה להורות לנו בזה, שלא די בקביעת שופטים ושטרים בכל עיר ומושב, אלא גם כל אחד ואחד צריך לשים עצמו שופט ושטר על מעשיו, האדם צריך לשפוט כל מעשה ומעשה שלו האם הוא לפי חוקי התורה, האם מעשיו הוגנים ומהוגנים ביחסי בין אדם למקום ובין אדם לחברו!

אבל נקודה נוספת וחשובה מתבארת לנו בזאת! שמלבד שאדם יש לו להיות 'שופט' של עצמו, צריך הוא גם להיות 'שוטר' של עצמו! דהיינו הוא צריך לשים עצמו כשוטר כדי לבדוק האם הכרעותיו כשופט של עצמו להתנהג בדרכי התורה, מתקיימים ומתבצעים, וכשהשוטר שבו ימצא כי אינו מקיים את פקודות השופט שבו, הרי עליו לקנוס עצמו כדי לקיים הוראות המשפט של דרכי התורה והמצוות שהוא שפט את עצמו.

הרצונות והתאוות שבאדם, מתגברות לפעמים על הוראות ה'שופט' שבו שהוא השכל שקבע כי הן לא ראויות ופסולות, לכך יש לאדם להציב את ה'שוטר' שבו להתגבר על הרצונות והתאוות ולהכפיפם להוראות משפט התורה והדרך הישרה שילך בה האדם.



מעשה מזעזע שהתרחש בוילנא, היה מוקד הויכוח בבית הכנסת 'זכרון משה', האם הוא שהוביל את מרנא רבי ישראל מסלאנט זיע"א להקים את תנועת המוסר בכלל ישראל?

וכן מובא הסיפור בספר אהל משה: פעם עמדו ושוחחו במחוץ לבית הכנסת המרכזי 'זכרון משה' בירושלים, שני יהודים של צורה רבי ועלוועל צ'צ'יק ורבי נטע ציינברט זכר צדיקים לברכה, סיפר רבי ועלוועל לרבי נטע את המעשה הידוע מה עורר את רבי ישראל סלנטר זצ"ל להפיץ את לימוד המוסר בכלל ישראל. וכך היה המעשה, שבעיר בוילנא התגוררו שני סנדלרים שעבדו לפרנסתם בזיע ויגע, לימים עלה אחד משניהם לגדולה עד שנהיה עשיר וגביר גדול, ובזכות עשירותו זכה להשתדך עם משפחה של אחד מגדולי הדור, כמוֹבן שההערכות לחתונה גדולה זו עשתה לה כנפיים וכל תשובי וילנא שוחחו וציפו לארוע הגדול והחשוב בעירם. הסנדלר

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ג רבי בנימין בירנצוויג, כתבו ל: bdirshu@neto.net.il

לפתע באמצע הדרך האט ה'חזון איש' את קצב הליכתו, והחל ללכת בנחת.... וכעבור כברת דרך קצרה, שוב הגביר ה'חזון איש' את קצב הליכתו....

מדוע חבש ה'חזון איש' משקפיים רק כאשר יצא לרחוב?



הרב ישראל ליוש

וְהִיָּתָה עִמּוֹ וְקָרָא בּוֹ... לְמַעַן יִלְמַד לְיִרְאָה אֶת ה'... לְבַלְתִּי רוּם לְבָבוֹ
מֵאַחֲיוֹ (יז יט כ)

אם יעסוק המלך בתורה ויקרא בה כל ימי חייו - אומר ה'אור החיים'
הקדוש - אזי ילבש ענווה ויראה, כמאמר התנא: (אבות ו א) 'כל
העוסק בתורה לשמה... ומלבשתו ענוה ויראה'. כנגד ענווה, אמר:
'לבלתי רום לבבו', וכנגד היראה, אמר: 'למען ילמד ליראה'.

מנהגו של עולם שהזוכה לשררה על הציבור, הרי הוא מתגאה
ומתנשא עליהם, מה שאין כן בשררה של תורה, הזוכה בה בזכות
עמלו ויגיעתו בתורה, על אף גדלותו ורוממותו משאר העם, אינו
מתנשא עליהם, אדרבה, קשוב לצרכיהם ומתייחס אליהם בכבוד
ובענווה יתירה, ומעלתו ומשרתו הרי הם כלי שרת לפשוטי העם,
ולא חלילה סולם להתגאות והתנשאות.

קצב הליכתו ברחוב...

היה זה כאשר פעם תלמידו הבחין כי בדרכו מבית המדרש לביתו,
לפתע באמצע הדרך האט ה'חזון איש' את קצב הליכתו, והחל
ללכת בנחת, למרות שבדרך כלל מחמת יוקר הזמן מיהר החזון איש
בדרכו. כעבור כברת דרך קצרה, שוב הגביר ה'חזון איש' את קצב
הליכתו ושב למנהגו הרגיל.

התלמיד שידע שכל פסיעה ותנועה של ה'חזון איש' מחושבת
ומדוקדקת, שאל אותו: "מדוע שינה הרב את קצב הליכתו הלך
וחזור?"

"לא שמת לב שכאשר האטתי את ההליכה, עבר שם אדם צולע,
שהליכה מהירה קשה עבורו?! הרי אם הייתי הולך כרגיל, עלול היה
להיגרם לו צער על שהוא אינו יכול ללכת כך כשאר האדם, והיה
זה כזרה מלח על פצעיו...", כאשר הוא רואה שאף אנשים בריאים
הולכים באיטיות כמותו, נותנת לו הרגשה שהוא אינו כה מוגבל... רק
כאשר כבר לא ראינו באופק, שבתי ללכת כרגיל, בקצב מהיר..."

גאונותו של מרנא ה'חזון איש' זי"ע במידות, לא פחתה אף כשערה
מגאונותו בתורה. בזקנותו, כאשר היה יוצא לרחוב, היה מקפיד
לחבוש משקפיים, ולפלא היה זה בעיני הבריות, משום שבביתו
כאשר למד ועיין בספרים לא חבש משקפיים.

פעם שאלו תלמידו רבי שרגא פייבל שטיינברג על פשר הענין,
הסביר לו החזון איש: "כאשר אני יוצא לרחוב, קורה שבני אדם
מזנענים לי בראשם לשלום, ואינני מבחין בהם והם עלולים להיפגע
מכך, על כן אני מקפיד ללבוש משקפיים כדי שאראה אותם ואחזיר
להם שלום..."

משום אותה ענווה וזהירות בכבוד הזולת, חישב ה'חזון איש' גם את

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת



"אולי זה יישמע קצת כהגזמה, אך מי שמכיר אותי מקרוב יודע שאינני מגזים: אני מחלק את חיי הרוחניים לשנים - לפני ההצטרפות למבחנים, ואחרי ההצטרפות למבחנים..."

"אם אני יכול - כל אחד יכול!" - שיחה מרתקת עם הרב יעקב גרוס, מחשובי העסקנים באשדוד, שהצטרף במחזור האחרון למבחני 'דרשו' ואף השתתף במבחן המסכם האחרון על 120 דף | סדרת שיחות עם נבחני 'דרשו' - הרה"ח ר' אהרן כהן



את הלב הרוגש, הקול הסוער, אי אפשר להעביר, וחבל, כי הדברים שיצאו מהלב חזקה שייכנסו ללב. כך היה בשיחתנו המיוחדת והנלהבת עם הרב יעקב גרוס, מחשובי העסקנים בעיר אשדוד, שזכה מתחילת המחזור הנוכחי להצטרף ללגייו שלך מלך, נבחני 'דרשו' על לימוד ה'דף היומי' כסדר.

אך ננסה לכל הפחות להעביר את הדברים, ככל שבידינו, כמעט כשמיעתם, כדי להבעיר את הלבבות בסייעתא דשמיא.

מתי התחלת? אנו מבקשים לשמוע.

"למעשה", הוא מקדים בחיך, "אני מאלו שיכולים 'להתגאות' בכך שמעולם לא השתתפו במבחן כל שהוא. כבר משיעור ב', או אולי משיעור א' בישיבה קטנה, לא זכור לי שאי פעם השתתפתי במבחן. אך הכל בזכותכם. היה זה עם סיום הש"ס, בו זכיתי ברוב סייעתא דשמיא לסיים את כל הש"ס, ועם ההתחלה הנלהבת עם כל ה'טראים' שכעת מתחילים ו'מוסיפים' והולכים' בהשקעה בשינון וחזרות, ובעיקר - בהצטרפות למסגרת מבחני 'דרשו', חשבת רבות על זה.

"האמת, לא זכורה לי עוד החלטה קשה כזו בחיי. שעות רבות התלבטתי ביני לבין עצמי, האם זה בשבילי? האם אצליח לעשות את זה? לא אגזים אם אומר - לא כשקניתי דירה ולא בשום שלב בחיים, לא זכורה לי התלבטות שכזו. עד שברוך השם ההחלטה נפלה.

"היה זה ברגע האחרון, אחר כחודש ימים של התלבטות, ימים ספורים לפני המבחן החודשי הראשון. אני כבר ידעתי - אני בפנים. עד היום אני מודה להשם על ההארה הנכונה שהייתה לי 'ברגע הנכון' להצטרף למבחנים. אולי זה יישמע קצת כהגזמה, אך מי שמכיר אותי מקרוב יודע שאני לא מגזים: אני מחלק את חיי הרוחניים לשני חלקים - לפני ההצטרפות למבחנים, ואחרי ההצטרפות למבחנים החודשיים.

"אני עובד שעות על המחיה ועל הכלכלה להביא טרף לבית. לא ידעתי כמה זמן בכלל יש לי כדי ללמוד. אם מישהו היה אומר לי שאני אבחן כל חודש, אפילו לא הייתי צוחק. אך המציאות חזקה מהכל. ברוך השם, הצטרפתי, והאמת", הוא משתף ברגש, "לא ידעתי שה'דף היומי' כזה מתוק, והעיקר, שאפשר לשנן ולחזור דף

אחר דף ולזכור את הלימוד.

מהו סדר הלימוד שלך?

"יש שבעים פנים לתורה, ולכל אחד יש את הדרך שלו. אך אציין את הדרך שלי. ברוך השם אני זוכה ללמוד כל יום לפני שחרית עם החברותא, כבר תשע שנים בלי עין הרע, הרב יעקב נחמן. אתו אני לומד את הדף בבהירות ובהבנה. אחר התפילה הוספתי לעצמי זמן ואני לומד שוב את הדף, כשאחר הלימוד הראשון שאורך כשעה, הלימוד השני לא אורך יותר מחצי-שעה.

"עם סיום הלימוד אני מקיים 'תחפש באשר למדת', אני מתחבר למערכת 'תלמודו בידו' ומסכם את הלימוד באמצעות שלש השאלות באופן מהיר וקליל (כן, לאחרונה אפשר פשוט לגשת למכשירי 'קהילות' הפרוסים בבתי המדרשות ולסכם...) וכך ברוך השם, בדרך כלל הלימוד מונח כבר בקופסא. אכן", הוא מציין בחיך, "עדיין לא מדובר ב'כסף גדול', זה יותר כמו כסף קטן שמונח בכיס למעלה, אבל יש כבר משהו..."

"בשבת קודש, הוא ממשיך, "במקום 'שינה בשבת תענוג' נהיה אצלי 'שינון בשבת תענוג'. ושלא תחשוב" - הוא מדגיש - "אני בהחלט אוהב לישון, אבל הודו להשם, בכל שבת, בפרט כעת בשבתות הקיץ, נהיה אצלי שבת ל'יום שכולה תורה', אני יושב וחוזר על כל השבעה דפים, כל דף לכשעצמו, לומד ומסכם, ואחר כך בחצי-שעה האחרונה לפני מנחה אני עובר שוב במהירות על כל השבעה דפים.

ממש עונג שבת.

"בהמשך, ממוצאי שבת שלפני המבחן, אני משקיע מאמץ ועובר שוב בכל יום על כששה דפים, עד שכאשר מגיע ליל ששי שלפני המבחן, אני כבר אחר חזרה נוספת של כל החומר החדשי. ואז מגיע הזמן המיוחד, שבתוך כשלושת רבעי שעה יושבים ועוברים על כל החומר החדשי בסיכום הדברים עלי כתב באמצעות המבחן המיוחד, בהרגשה עילאית מענגת ואושר מיוחד".

בהמשך היה המבחן המסכם הראשון על מאה ועשרים דף?

"זה באמת כבר משהו אחר מהמבחנים החדשיים. נגשתי לזה ברגשות מאוד מעורבים. זה היה בתקופת הווירוס שבלבל לכולנו את סדרי החיים, ביחד עם העול לשנן כל מסכת ברכות, מסכת שבהחלט קשה לזכור בה את כל הפרטים שיש בכל דף. אך ברוך השם, בשנים עשר הימים שלפני המבחן, ישבתי ולמדתי כל יום עשרה דפים.

"בכנות אומר" - הוא משתף בגילוי לב - "הופתעת. ישבתי בבית עם המבחן המסכם ולא האמנתי לעצמי. שאני אבחן, ואדע וארגיש שאני זוכה לדעת מאה ועשרים דף בפעם אחת?!... זה תענוג שבחיים לא הרגשתי. אני לא רואה את עצמי מוותר על המבחן הבא. אני מרגיש את עצמי כבר שם, בתענוג המיוחד".

מה תענה לחבר או מכר שיתעניין האם להצטרף למסגרת המבחנים? "אין לי מה לומר, גם אני פחדתי בהתחלה לגשת למבחן. אך מה שכן, עשיתי דבר אחד קל. פשוט ניגשתי למבחן. בל נשכח, זה לא מבחן קבלה של ישיבה או כולל, זו מבחן שנעשה מבחירה אישית שלך מתוך רצון לדעת את הלימוד, וכולו הנאה וסיפוק. הטעם הערב של

**ישבתי בבית עם המבחן המסכם
ולא האמנתי לעצמי. שאני אבחן,
ואדע וארגיש שאני זוכה לדעת
מאה ועשרים דף בפעם אחת?!...
זה תענוג שבחיים לא הרגשתי**

הלימוד אחר ההצטרפות למבחנים, גובר על כל פחד אחר. בהתחלה זה נראה כ'הר גבוה', אך למעשה זה ממש כ'חוט השערה'. אכן, לא חוט השערה ממש, אבל המבחן וכל ההנאה הנלווית של ידיעת התורה, שווה כל השקעה.

"ואם אני יכול" - הוא מסיים בקול נחרץ ונלהב - "אני מרשה לעצמי לומר: אז כל אחד יכול! נסו והיווכחו".

לשליחת תגובות לכותב המאמר,
כתבו ל: a0533185209@gmail.com

*** שיעורים וטיפים ב'גישמאק בלימוד' (שלוחה 33)**

*** שיעורים מקוצרים על הדף היומי**

*** דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום**

*** ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע**

*** סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות**

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

לגבעת רוקח. הרגשתי שכמה מטרים לפני הולך החזון איש ז"ע. רצתי לקראתו ללוותו כי הלך יחידי. והיה אז גר עוד שם בגבעת רוקח סמוך לשיבת נובהרדוק. הלכנו עד רחוב חתם סופר, והחזון איש היה צריך ללכת שם לביתו, ואני המשכתי עוד למעלה וראיתי שאינו נוטה לשמאל. ואמרתיו לו 'אולי שכח מרן היכן שגר?' ואמר לי: 'זוכר אני, אלא שאתם רב שלנו, ורב לא ילך לבדו, רוצה אני ללוות אתכם'. ואמרתיו לו: 'א"כ אין אני הולך הלאה!'. ואמר לי: 'גם אני לא אלך, וצריך אני ללוות אתכם...'. והיה מוסיף רבינו: "החזון איש לא היה ווערטיל מענטש [- איש שאומר מליצות], הוא הלך אפוא עמי עד שנכנסתי לביתי, ורק אז חזר לביתו..." על ביקור נוסף אצל החזון איש סיפר רבינו, כי הגיע פעם למעונו בתחילת הלילה, ומצאו כשהוא יושב בחצר הבית ועיניו אל על, כשמבטו משוטט בין כוכבי הליל הנוצצים ברקיע השמים. משך דקות ארוכות ישב כך, כשהוא אחוז דביקות והתפעלות, מעיניו זולגות דמעות התרגשות ומבלי שיבחין כלל בנוכחותו. לאחר מכן משהרגיש בו נענה ואמר: "כשמבתונני במערכות השמים, אפשר לראות בנקל מעשי א-ל ונפלאותיו..."

בין כך ובין כך, נתעטרה שכונת 'זכרון מאיר' בכתר תהילה, כשמרן החזון איש ז"ע בכבודו ובעצמו שאיווה את השכונה למושב לו, ועקר מ'גבעת רוקח' - השכונה הוותיקה במערב העיר, בה התגורר מאז עלותו ארצה משך כחמש עשרה שנה, אל פאתי המושבה 'זכרון מאיר' הסמוכה לבני ברק, לרחוב עזרא כפי שנקרא אז בזמנו, ולימים רחוב 'חזון איש' שנקרא על של שמו של גאון ישראל, שהאיר את בני ברק במאור תורתו.

רב זכרון מאיר

סיבות נוספות גרמו להתלבט אודות המינוי, ביניהן הצעת רבנות אחרת שעמדה אז על הפרק, ואשר הוגשה לפניו מאת קהילת יוצאי אוסטריה שהתגוררו בחיפה. האווירה הווינאית לה הורגל מעודו, וכן מנהגי הונגריה ואוסטריה שאפיינו את בני קהילה זו, משכו את לב רבינו והוא התלבט רבות אם להיעתר לכך.

לבסוף, משתכפו עליו ההפצרות מבני ברק, ורבינו נוכח כי מנוי וגמור עם החזון איש שעליו לכהן כרב של זכרון מאיר, נתן את הסכמתו למינוי, וקיבל על עצמו לשמש כרב השכונה. מששמע החזון איש את תשובתו החיובית קרא בקול 'מזל טוב' בפנים קורנות משמחה. לאחר מכן אמר למקורביו, כי מזל טוב הוא לתושבי 'זכרון מאיר' שרבים לא יהיה מורה הוראה בלבד, כי אם גם ראש ישיבה שירחיב גבולותיו בתלמידים.

לשמחתו של החזון איש לא היה קץ. ובמים שלאחר מכן שוחח בדבר עם באי ביתו, והביע את שביעות רצונו מהמינוי המוצלח. את חשיבות הדבר בעיניו היה ניתן לראות לעין כל, כאשר גאון ישראל החזון איש, יצא את מעונו לכתת רגליו בין תושבי השכונה, כדי להחתימם על כתב ההכתרה הרשמי אותו גישו בפני רבינו, שהיה אז אברך צעיר בשנות השלושים לחייו. ואף בא בדברים עם העסקנים, כי ישתדלו לשוות למינויו מעמד רשמי שיוכר אף ברשויות, כדי שיקל עליו, כך סבר, לנהל את ענייני הקהילה מבלי להיות תלוי בדעת אחרים.

(מתוך הספר 'אבי הוראה')

לא היתה זו הפעם הראשונה בה התוודע החזון איש לרבינו. כבר בשנת תש"ו, כאשר ביקש החזון איש את מקורביו, ובהם הגאון רבי אברהם יצחק רוטשטיין זצ"ל, מנהל בית היתומים 'דיסקין' בירושלים שהיה מנאמניו, כי 'מליצו לפניו על מישוהו מגאוני ירושלים, שלדעתם יוכל לשמש כרבה של 'זכרון מאיר' - תשובתם היתה פה אחד, כי רבינו מרן הגר"ש הלוי ואזנר, 'הוא הגבר הוקם עליו' המתאים לכהן במשרה זו.

מאוחר יותר, בחודש סיון אותה שנה, עלה מרן החזון איש לירושלים, ניגש אליו רבינו והם שוחחו ביניהם בד"ת פנים אל פנים, כשהחזון איש אינו מפסיק להתפעל מידיעותיו הרחבות בכל חלקי התורה. מאוחר יותר יתבטא עליו בפני אחד ממכריו: "שוחחתי עם אברך השולט בבבלי, בירושלמי ובפוסקים". עתה משהתייצב לפניו שוב עם הנגיד רבי יעקב, כמועמד רשמי למשרה תורנית, הכרעתו הייתה ברורה מאליה.

אופן נוסף בו התוודע החזון איש לרבינו, היה באמצעות קונטרס ובו מחידושי תורתו של רבינו, שנשא חן בעיניו. היה זה קונטרס שהוציא רבינו לאור בימי שבתו בירושלים, שעסק בדיני עיבור השנה בארץ ישראל ובחוץ לארץ, ואשר התגלגל באקראי לידי של החזון איש. סדר הדברים ודיוקם שבו את ליבו, והוא התפעל מאוד מהמחבר הצעיר, שניכר כי ידיו רב לו במלחמתה של תורה כאחד הגיבורים. בעקבות כך גמלה בלבו החלטה, לנסות להביא את רבינו ל'זכרון מאיר' כדי שיכהן בה כרב.

לאחר שנפרדו ורבינו שב לביתו שבירושלים, נענה החזון איש ואמר לרבי יעקב, כי סבור הוא שיש למנותו כרבה של שכונת 'זכרון מאיר' בנוסף לתפקידו המיועד כראש ישיבת 'חכמי לובלין'. הוא בקשו כי כאשר יבוא לירושלים, יסור למעונו של רבינו ויציע בפניו את שני התפקידים. עשה רבי יעקב כפי שנצטווה, ותיכף בבואו ירושלימה, התייצב בבית רבינו, סיפר כי הוא בא אליו בשליחות קודשו של החזון איש, ובקשתו בפיו כי יאות ליטול על שכמו גם את עול הרבנות בשכונת 'זכרון מאיר'.

כיוצא בזה, סיפר רבינו בכינוס הגדול שהתקיים במלאות שישים שנה להקמת ישיבת 'חכמי לובלין' ב'זכרון מאיר', במעמד אלפים מתלמידיו. וכה דיבר אז בקדשו: "בפועל נוסדה הישיבה בשנת תש"ז, אך בכוח, במחשבה, בשנת תש"ו, כשעדיין גרתי בירושלים עיה"ק, הגיע אלי שליח מצווה מהחזון איש ז"ע, הרה"ח רבי חיים יעקב הלפרין ז"ל, שקורה לי לזכות ולבוא ל'זכרון מאיר' שנתייסדה על שם מורי ורבי מלובלין ז"ע, לקבל עלי את עול הרבנות ב'זכרון מאיר' והסביבה, ואת עסק הרבצת התורה במסגרת ישיבת 'חכמי לובלין'..."

רבינו לא מיהר להשיב בחיוב על המינוי. יקרה היתה בעיניו ישיבתו בין חכמי וגאוני ירושלים, מה גם שכבר החזיק במשרת רבנות, כמו"צ מטעם ה'עדה החרדית' בשכונת 'כרם אברהם' שבגאולה. מנגד חזקה עליו דעתו של החזון איש, ורצונו כי ייטול על עצמו את עול הרבנות ב'זכרון מאיר', והיא זו שלבסוף הכריעה את הכף, כאשר החזון איש העמידו כביכול בפני עובדה מוגמרת וכמעשה שהיה.

וכה גולל רבינו את הדברים ברשימותיו, שהובאו בספר 'מעשה איש': "עוד לפני שבאתי לכאן והייתי עוד גר בירושלים, באתי פעם לבני ברק לבקר אחד מן הקרובים, שגר בגבעת רוקח, ע"י ישיבת סלבודקא, ועליתי רגלי

לעשות בזו השעה. משהגיע אמר לו ראש הקהל שישב למשלחיו כי המצב בכי רע, ולרחמים מרובים הם זקוקים, והוסיף לומר לו: "הנה מלך אנגליה (ענגלאנד) עתיד לשלוח הנה רכבת בת 1000 מקומות, להציל על ידה את ילדי בני ישראל, ואף שלא אדע את מי להעדיף על פני מי, מ"מ משבאת הנה ומצאת חן בעיני, אעניק לך כרטיס (טיקט) לנסיעה באותה רכבת".

הנער מיהר לעירו ומסר את השליחות לראש הקהל. משם מיהר לבית אביו ואמו, שארזו במהרה את מטלטליו ונפרדו ממנו בלב כבד ובוכה (אז ציוותה אותו אמו - 'זכור תמיד בכל אשר תפנה כי יהודי אתה!'). ואכן, בעזהשי"ת מצא את עצמו כעבור זמן קצר באנגליה, יחד עם אלף ילדים ניצולי מלחמה...

כעבור כמה שבועות נכנס רצון בלב המלך, לחזות במו עיניו את מעשה ההצלה שנעשה על ידו - לראות 1000 ילדים הניצולים בזכותו, ושלח לומר כי הוא עתיד לבקרם ביום פלוני.

בהגיע היום המיועד, העמידו את כל הילדים ברחבת העיר בשתי שורות. המלך הופיע ברוב הדרו, ובהתרגשות גדולה עבר במרכבתו בין שתי השורות. לפתע קפץ אחד הילדים - שהיה בעל רוח ונפש, לתוככי המרכבה ברצותו לדבר עם המלך. מיד עטו עליו שומרי המלך ומשרתיו, ורצו לסלקו ולהשליכו מעל המרכבה. אך המלך שראה כל זאת רצה לשמוע מה יש בפי הנער, וציווה על משרתיו להניח לו.

פתח הילד בדברי שיר ושבחה על טובו של המלך, שהשכיל לפעול פעולת טוב כזאת, להציל נפשות רבות כל כך, "אבל", הוסיף הילד - "כאב לבי על שאין חסדו של המלך יכול להיות חסד וטוב בשלימות, שהרי לא מצאה נפשי מנוח, כל עוד שהנני דואג וחרד יומם ולילה לגורל הורי ובני משפחתי... כאשר אינני יודע מה נעשה עמם בזה הרגע"..." שאל המלך את הילד למקום מגורי אביו ואמו ופטרם לשלום. ואכן, תוך שבועיים הגיעו הנה אביו ואמו וכל משפחתו, ע"כ המעשה.

מוסיף הגאב"ד דבר נפלא ונורא: הבה נחשוב, כיצד היה נראה 'מעשה' זה, כשהמלך שוהה בארמונו הגדול. וכי היה ביד הנער להתקרב אל המלך, מה גם לדבר עמו? והרי ממרחק מרחקים כבר עומדים שומרי המלך להרחיק כל מי שאינו 'קרוב' אל המלך... כיצד אכן היה בידי הנער לבוא אל המלך ולהתחנן לפניו? כי אז היה 'בהמצאו'... 'מלך בשדה'... והיה לו רגשי 'קרבה' ואהבה אליהם, אף אנו, כאשר המלך נמצא עמנו והוא כביכול קרוב אלינו, ואז יש אפילו בידי הקטן לגשת אליו, ולפעול דברים למעלה מדרך טבעו של עולם.

עוד יש ללמוד מכאן עוז ותעצומות של הנער, שהרי 999 מהנערים שהיו שם לא עשו כמותו, ולא העזו לבקש על בני משפחתם, ואילו נער זה לא איבד את שעת הכושר, וראו נא מה השיג בזכות זה... אף אנו אם נשכיל לעשות כמוהו, וכאשר אנו עומדים עתה קרוב אל המלך בהיות קרוב, לא נפסיד שעת הכושר הלז ונפעל גדולות ונצורות לטוב לנו.

(מתוך באר הפרשה - פרשת שופטים תשע"ט)

ומלבד שמכאן נראה על גודל שכרו של זה השומע חרפתו ואיננו משיב, אך בעיקר מה שלמדנו מכאן הוא גילוי הטובה שצמחה לו מהרעה דייקא, שרק על ידי אותו 'רודף' זכה שנתקיים בו "מקימי מעפר דל מאשפות ידים אביון, להושיבי עם נדיבים"...

יש לך 'תיבת דואר' תלויה בפתח ביתך מבחוץ

מעשה באברך שנכנס אל רבו בקול תאניה ואניה: "רבי קדוש! לבני ביתי היתה עד עכשיו 'עבודה קבועה' אצל בעה"ב אחד, ומשם היתה פרנסתי ופרנסת אנשי ביתי בהרחבה גדולה, אך זה עתה קיבלה 'מכתב פיטורין' ואני אנה אני בא... מנין יהא לנו לחם לפי הטף?". שאלו הרבי: "אמור נא, האם יש לך 'תיבת דואר' תלויה בפתח ביתך מבחוץ?". האברך שלא הבין את השאלה - שלא מן הטענה, נענה מפני הכבוד: "אכן, יש ברשותי תיבת דואר!".

המשיך הרבי ושאל: "האם מפעם לפעם הנך מקבל בה מכתבים וכדו'?". נענה האברך, שעדיין לא הבין שייכות ה'דואר' לצרתו: "הן!". שאל הרבי: "אולי יודע מר מיהו ה'דואר' (הנושא את המכתבים ממקום למקום) המביא לפתחך את המכתבים?". נענה האברך: "לא ולא! וכי מה איכפת לי מיהו המביא את הדואר? העיקר שהמכתבים מגיעים אלי!". ... עתה נענה אליו הרבי בקול תמיהה: "ומדוע כל כך תתעניין ב'דואר' המביא לך את הפרנסה ממשלחו - זה הקב"ה בכבודו ובעצמו, הזן ברחמיז את הכל, מה אכפת לך מי יהיה שלוחו מכאן ואילך?".

ושמעתי מצדיק אחד לבאר בדרך משל, שהנה אם בהגיע זמן אכילת 'פת שחרית', יבקש הבן מאביו מיני מתיקה לאכלם - בוודאי לא ייתן לו האב, כי עתה הוא העת לאכול מאכלים המבריאים ומחזקים הגוף, אמנם בגשת הבן לדודו ויבקש כגון דא, לא יגער בו הדוד, אלא יעניק לו בהרחבה ומלא ידו בכל מיני מתיקה כאוות נפשו, כי זהו טבעו ומהותו של 'דוד' שנותן ונותן בלי חשבון, האם מגיע לקטן בדין, או האם העת והשעה ראויה לכך...

וכך הם ימי אלול שהקב"ה נעשה כ'דוד'... ומשפיע עלינו שפע רב ככל אשר נשאל מעמו.

מעשה השגור בפי הגה"צ רבי יצחק טוביה ווייס שליט"א, גאב"ד ירושלים

שמענו נא למעשה השגור בפי הגה"צ רבי יצחק טוביה ווייס שליט"א גאב"ד ירושלים: בימי ילדותו היה דר בעיירה הסמוכה לפרעשבורג (במרחק 4 ק"מ), וכשנכנסו הרשעים (הגרמנים) ימ"ש לעיירתם, לא ידע 'ראש הקהל' דשם מה עליו לעשות, מתוך חסרון ידיעה האם הרשעים פניהם לשלום או להיפך - כי באותם הימים לא היתה כלל 'תקשורת' בין עיר לעיר, ולא ידעו בני עיר הקטנה מה נעשה בעיר הגדולה.

מיהר ראש הקהל לשלוח את הנער 'טוביה', שיחיש פעמיו לעבר העיר הגדולה פרעשבורג, וישאל את פי ראש הקהל דשם מה עליו

"שיתבח שמו הגדול! ממש לא יאמן כי יסופר. אני מחפש כבר שלושה שבועות את הרב ולא הצלחתי לתפוס אותו". הוא רצה להתיעץ איתי בנוגע לשידוך שהוצע לו, ובהשגחה פרטית מופלאה הוא פגש אותי באוטובוס הזה ויכלונו לשוחח בנחת ובישוב הדעת. ממש פלאי פלאים איך הקב"ה מנהל את העולם. בנסיעה - שכלל לא היתה אמורה להיות - הרווחנו שנינו: אני, כאמור, הרווחתי שיעור מן המוכן, והוא הרויח לפגוש אותי כפי שביקש.

(מתוך 'אריה שאג' - ספר דברים)

את האמת. אם כל צד היה מסוגל לראות את האמת, ולהבין גם את הצד השני - שלום הבית היה פורח ומשגשג.

וזהו מה שפתחנו: אדם צריך לשים על עצמו שופטים ושוטרים כדי לשפוט משפט אמת. והדרך להצליח בכך היא על ידי לימוד התורה הקדושה, שמחנכת ומאמנת אותנו לחתור להגיע לאמת הצרופה, בלי לוותר על קוצו של יו"ד.

אגב, לסיפור הזה היתה עוד תוספת מפליאה: בעודי מתיישב באוטובוס, מהרהר בתובנה שעלתה בליבי, ניגש אלי בחור ושאל אותי: "כבודו הוא הרב שכטר"? משהשבת בחיוב, הוא אמר:

המשך מעמוד 10 | הרב יצחק דוד גרוסמן שליט"א

להבין את פשר דבריו, הבהיר האיש: "אני נושא עמי סכום נאה לצדקה, שאני רוצה להעניק למוסד המתאים. משום מה עד לרגע זה לא מצאתי. הסתובבתי בארץ, נפגשתי עם... ועם... אבל לא מצאתי את שביקשה נפשי.

"סימן עשיתי לעצמי", כך אומר לי האיש בגילוי לב, "אם אפגוש אדם שיעניק לי חיבה ואהבה אף שאיני מכירו, אדע נאמנה כי זה האיש שלו אפקיד את כספי. לא היה לי ספק כי אדם כזה יעשה עם כספי את המיטב עבור הילדים המסכנים".

עודי עומד משתומם, שולף האיש רחב הממדים עט יוקרתי מכיסו, מברר כמה עולה לסיים את בניית הפנימייה לבנות, רושם את הצ'ק על סכום הזה, ואומר לי: "אני שמח שזיכו אותי משמים לתת צדקה מכספי למקום ראוי ומהוגן".

(מתוך הספר 'אור השבת')

המשתאות ולתמיהה היושב על הכיסא כבד המשקל, שלפתע מצא עצמו צונח אל מיטה.

הסיטואציה היתה מביכה. בעודו צונח על הכיסא מטה, זינקתי לתופסו. לא מצאתי מילים בפי להביע צערי וכאבי על עוגמת הנפש שנגרמה בעטתי לאדם, ועל העלבון והצער שהיו מנת חלקו באותם רגעים אומללים. באין אומר ודברים ניגשתי אליו והצמדתי נשיקה ללחיו, נשיקה שהביעה חרטה מעומק הלב ורצון עז לכפר על הסיטואציה המביכה מאד.

היהודי חיך, ולחש באנגלית לבן משפחתו שנלווה אליו: "ידעתי! ידעתי שאמצא את האיש הנכון".

לתמיהתי מה השמחה הגדולה? נענה האיש ואמר: "אני סובב, הולך ומגיע כבר זו הפעם השלישית לארץ ישראל לחפש אחר מוסד, שמעניק לילדים שבורים בית חם". כשפתחתי זוג עיניים תמהות

המשך מעמוד 15 | רבי אליעזר טורק שליט"א

להתחנן לפני הבורא יתברך שישמע תפילתנו, יסלח וימחל, וכדאי הוא בעל הרחמים שיקבל את תחנונינו ותפילותינו.

שמעתי סיפור נפלא על הגאון הצדיק רבי יוחנן סופר זצ"ל, גאב"ד ערלוי, שביקר פעם עם כמה ממקורביו בביתו של גביר חשוב, שהיה מוקיר תורה. בבואם לביתו, הם הובלו לטרקלין והמתינו לבעל הבית, ולבינתיים הגישו לפניהם שתיה. המקורב מזג לעצמו מן הכיבוד, אך מעד. כוסו התהפכה ותוכנה לכלך את הרצפה.

הרבי ביקש ממנו שיזדרז וינקה את המקום לפני שבעל הבית יכנס, וכדי בזיון וקצף. עוד המילים על שפתיו, ננער הרבי ואמר בחרדה: "איי! הרי כך היינו צריכים ממש להתנהג עם הקדוש ברוך הוא, בעל הבית של הבריאה... מיד כשחטאנו - להשתדל על אתר לתקן ולנקות!..."

כי זה מה שהקדוש ברוך הוא רוצה מהאדם בעולם הזה: הגם שאתה נמצא במקום רחוק, במדינה שקטה ונידחת, אל תשכח אף פעם שיש מלך לעולם. הוא המנהיג והוא הקובע, וזאת תכלית בריאתנו בעולם הזה. למען דעת כל עמי הארץ כי השם הוא האלוקים - אין עוד מלבדו!

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

אלא שהם עוד רוצים לנצל את ההזדמנות שהמלך מגיע לארצם, ולבקש על כל הדברים שהם צריכים; הכיצד יוכלו לישא פנים אל שליטם בו מרדו ועוד לבקש בקשות!...!

אין בפניהם כל דרך, רק ליפול לפני רגליו ולהתחנן על נפשם, שישאיר אותם בחיים, כי אין להם כל פתח תקווה אחר - הן מפני רוע מעלליהם, והן מפני שהם זקוקים לו...

כך מלך מלכי המלכים, אשר שולט בכל העולמות העליונים והתחתונים, ואין מי שפוצה פיו למרוד בו. מבין כל מקומות מלכותו, יש מדינה אחת שפלה ונבזית, רחוקה מכל שאר העולמות, אשר למרות שהשליט בה תורה וחוקים מסודרים וברורים, כיצד צריך לחיות ולהתנהג, יש מי ששוכח מי הוא השליט האמיתי והיחיד, ומתחילים בה חס ושלוש ניצנים של מרד, רחמנא ליצלן.

הפנקס פתוח והיד רושמת, וכל מעשי אותם המורדים נרשמים למעלה לפרטי פרטים. בבוא עת פקודה, כשהקדוש ברוך הוא דן את האדם, הרי שכולנו נדמים כאותה הכת הרביעית - אין בנו לא תורה ולא מעשים טובים, ולא זו בלבד, אלא שאנו זקוקים לכל כך הרבה רחמי שמיים, כל אחד על צרותיו וצרכיו האישיים. אין לנו כל דרך אלא

בעולם, מה זה בשבילו לסדר עסק קטן לביגוד חסידי?! - אלא שאז הולם קורנס בלבו, כשאחד הספקים מבקש תשלום על הזמנת ענק מלפני פסח, בדיק עכשיו - כשהעסק כמעט מושבת. הוא הפך למודאג, אבל מיד התעודד ושם מבטחו בה', התחזק באמונה וביטחון בבורא עולם, שיכול לשנות ברגע את תזרים המזומנים... הוא יושב בחוסר מעש, ורק מהרהר ומתחזק באמונה וביטחון, מקווה לישועה בזכות בעל ההילולא - רשב"י הקדוש. לפתע גדוד בחורים חסידיים, שהגיעו הנה מוויליאמסבורג הרחוקה, פושט על החנות. הם נחתו בארץ, מזוודותיהם אבדו, הם חסרי כל ביגוד. תוך שעה וחצי החבורה פשוט רוקנה את המדפים, גיהצה כרטיס אשראי אחד - שיקבל את שלו מחברת הביטוח, ויצאה את החנות - מותרת תזרים מזומנים עליז למדי...

ולגיבור הסיפור שפרסם את סיפורו בגיליון 'השגחה פרטית', לא נותר אלא לומר כי הביטחון בה' הוכיח את עצמו, הולל את המהפך, מילא את הקופה. הבה נאמץ את הדרך הזו, נתחזק בביטחון ובאמונה מול כל קושי. וככל שנעשה זאת ביתר שאת - כך נזכה לראות בעינינו כי זה עובד באמת!

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com

זה, המלמד אותנו שבעצם הכל תלוי בנו. לאבא שבשמים יש יכולות בלתי מוגבלות, בכל תחום שנעלה על הדעת. הוא יכול לתת בריאות, חכמה, נחת, עושר, שפע. בכוחו לחלץ כל אדם ממצוקה, להושיע כל מצב, לפתור כל בעיה...

כל מה שנדרש מאיתנו - הוא לבטוח בו, להישען עליו, להאמין בו באמונה תמימה. ככל שנחדד בתוכנו את ההבנה הזו, ככל שהתובנה זו תחלחל לנפשנו, ככל שמחשבותינו, דיבורינו ומעשינו יהיו תואמים לביטחון מלא בה' - נזכה אכן לראות כי הוא מלווה אותנו יד ביד, 'זה השם קיוינו לו, נגילה ונשמחה בישועתו!'

ביטחון שרוקן מדפים...

ל"ג בעומר, שעת לפני הצהריים, בחנות לביגוד חסידי במרכז הארץ. חנויות מסוג זה הומות אדם לפני החגים, ושקטות למדי בתקופה כמו המחצית הראשונה של חודש אייר. אולם השנה המצב חמור מתמיד, בעל החנות חישב ומצא כי בכל החודש האחרון בקושי נרשמו עיסקאות בקופה, והיום - מהבוקר יבש לחלוטין, איש לא נכנס ולו לקנות כיפה או שלייקעס...

ההוצאות הקבועות משולמות כרגיל, אבל הקופה לא מכניסה מזומנים... הוא מחליט להתחזק בביטחון בה', המנהל את הכלכלה

הקבועה שלו בבין הזמנים לעיר הקודש צפת, וכך היה סיפור הדברים: היה זה לפני כמה שנים, כשלפני חופשת בין הזמנים של חודש אב, הגיע הלה למעונו של מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א. לפני כניסתו ניגש אליו מקורבו של הגר"ח, ואמר לו: "הואיל ורבינו אוהב לשמוע לעתים עובדות ומעשי רב מגדולי ישראל, אולי תספר לו סיפור או שניים ממה שראו עיניך אצל מרן הרב שך זצ"ל?" נכנס הלה לחדרו של מרן הגר"ח שליט"א וסיפר לו: "פעם שאלתי את מרן הרב שך, מדוע לעולם אינו יוצא לחופשת בין הזמנים, והרי ממילא אין מסירת שיעורים בישיבה? השיב לי מרן: 'לאנשים יש צרות רבות. אני יושב בביתי ולפעמים באים אלי אנשים לבקש עזרה ותושייה, לחלק מהם אני יכול לעזור ולחלק גדול אינני יכול לעזור, אבל בכל זאת, עצם הדבר שיש להם היכן לשפוך את הלב, זה מנחם אותם ועוזר להם, אם אסע לנופש ולא אהיה בביתי, ויבואו אנשים ולא ימצאו אותי בבית, הרי המועקה תישאר במקומה... איך אני יכול לעשות זאת?'"

כששמע מרן הגר"ח שליט"א את הדברים הודיע אף הוא: "אם כך, מעתה ואילך לא נוסעים יותר לבין הזמנים, ונשארים כאן כדי לעזור לאנשים לשאת סבלם בבואם לכאן!"

(מתוך 'נועם שיח' - מכון אפריון לשלמה)

על שכמו, שאלתי בשלומי ואיך הוא מרגיש, מה חסר לו ואיך עבר עליו הלילה. הייתי מזמין אותו לסעוד סעודת שבת אצלי בבית, והיה מרגיש את עצמו ממש כבן בית. בני המשפחה היו קוראים לו בשמו, ונתנו לו ההרגשה שאנחנו מאושרים משהותו בביתנו. גם הייתי מעודד את חבריו בכל עת ששימו אליו לב ויקרבו אותו.

כמובן, שתוך תקופה קצרה ממש, נהפך והיה לאיש אחר, פניו נעשו מאירות, מלאות חיות ורעננות, ומפיקות אושר ושמחת חיים, וקמעה קמעה נעמד על רגליו עד שהיה לאחד מן המניין, בחור חשוב ובעל שם טוב, ולאחר זמן מה הקים בית נאמן בישראל, וכיום הוא אברך יקר.

שנים רבות לאחר אותה תקופה, אמר לי האברך הזה: "תדע, שאילולא אותן טפירות שכם, אם לא אותם 'שלוש עליכם' שהיית מקבל אותי, ספק אם הייתי היום..." הביטו וראו וואס א קלאפ אין פלייצע קען מאכן, וואס א שמייכל קען מאכן, (מה טפחה על השכם יכולה לעשות... מה חיוך יכול לעשות...) להציל נפש ישראל מרדת שחת!



סיפר אחד ממקורבי הגאון רבי אליעזר מן שך זצ"ל, שהוא יודע את הסיבה מדוע ביטל מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א את הנסיעה



◆ האם מותר לפורר גבינה קשה באמצעות מגרדת ביום טוב?
◆ מדוע אסור לשתות חלב שנחלב על ידי גוי?
◆ האם מותר להפריש 'חלה' ביום טוב?

מהלכות מלאכת 'אוכל נפש' ביום טוב

• המלאכות הקשורות בהכנת התבואה, החל מהחרישה והזריעה, ועד ה'ריקוד', שהוא ניפוי הקמח לפני הלישה - אסורות ביום טוב גם כאשר הן נעשות לצורך 'אוכל נפש'; למעט מלאכת 'בורר' (ו'טוחן'). אך נחלקו הפוסקים באיזה אופן הותרה הברירה ביום טוב - יש אומרים שהיא מותרת רק בשינוי מהצורה שבה רגילים לברור בימות החול; ויש חולקים, אך אף לדעתם, בצורה שבה מקובל לברור כמויות גדולה לצורך תקופה ארוכה, אסור לברור אף כמויות קטנה לצורך יום טוב. ונחלקו עוד, האם נאמר לגבי מלאכה זו הכלל: "מתוך שהותרה לצורך אוכל נפש, הותרה אף שלא לצורך".

• כתישת דגן ביום טוב במכתשת ביתית קטנה, מותרת בשעת הדחק, כאשר לא היה פנאי בערב יום טוב לכתוש את הדגן, וזקוקים לו ביום טוב; ובתנאי שלא תגרום בהמשך להיכשל באיסור מלאכת 'זורה'. וכמו כן, אין ההיתר אלא במקומות שלא רגילים לכתוש בה דגן, ולא בדגן משובח ועמיד, שאף אם יכתשוהו בערב יום טוב לא יפוג טעמו.

• מותר לפורר גבינה קשה ביום טוב באמצעות מגרדת, אבל צריך לעשות 'שינוי' כלשהו. וכן מותר לרסק ירקות ביום טוב באמצעות מגרדת, אך נחלקו הפוסקים אם גם בזה צריך שינוי כמו בגבינה.

מהלכות חליבה בשבת וביום טוב ועל ידי גוי

• העדר החליבה במשך יום שלם מצער מאוד את הבהמה, ולכן התירו חכמינו ז"ל לחלוב את הבהמות בשבת על ידי גוי. וראוי שהגוי יחלוב ישירות לתוך מאכל.

• מותר לחלוב ביום טוב בהמה המיועדת לשחיטה ולאכילה,

ישירות לתוך מאכל. ויש אומרים שההיתר הוא אף בהמה המיועדת לחליבה, ובקרים מסוימים ניתן להקל כדבריהם, ועדיף לעשות זאת על ידי גוי. ואסור לחלוב ישירות לתוכו מתוך כוונה לסנן את האוכל לאחר מכן, ולהעמיד את החלב בפני עצמו כמשקה.

• חלב שנחלב על ידי גוי ללא השגחת ישראל, אסור בשתייה מדרבנן, מחשש שמא עירב בו הגוי חלב טמא, והדבר אינו ניכר. ומחלבות המספקות חלב למפעלים של מוצרי חלב, אשר פועלי החליבה בהן הם גויים - יש אומרים שיתכן כי ניתן להתיר את שתיית החלב אף כשנחלב ללא השגחת ישראל, אך למעשה, יש להעמיד משגיח שיבקר במחלבות מדי כמה ימים.

• חלב שנחלב על ידי גוי ביום טוב, בהשגחת ישראל כדין - מותר לשתותו ביום טוב, אך מנהג בני אשכנז לאסור את שתייתו, אלא אם כן נחלב ישירות לתוך מאכל כלשהו.

מהלכות הפרשת 'חלה'

• בארץ ישראל, אסור לאכול ממאפה הטעון הפרשת חלה לפני ההפרשה, אולם, בחוץ לארץ מותר לאוכלו, אך יש לשייר ממנו חתיכה אחת שממנה תופרש החלה.

• חכמינו ז"ל אסרו לקנות ולמכור בשבת. ובכלל זה, אסרו חכמים להקדיש חפץ בשבת לבית המקדש, כיון שהדבר דומה למקח וממכר, שהרי החפץ יוצא מרשותו ועובר לרשות הקדש. וכן אסרו להפריש תרומות ומעשרות ו'חלה' בשבת, כיון שההפרשה דומה להקדש. אולם, בצק שנילוש ביום טוב - כך שחובת ההפרשה תִּלָּה ביום טוב - התירו חכמינו ז"ל להפריש ממנו חלה ביום טוב.